

1933

26 de juliol
**Llei d'Ordre
Públic**

Una de les lleis més polémiques del període republicà. Facultava la proclamació de tres estats d'excepció (prevenció, alarma i quarant) amb l'aplicació de la jurisdicció militar i la suspensió de les garanties constitucionals. L'aplicació recurrent pels diversos governs va significar que des de la promulgació es visqués més temps sota estats d'excepció que constitucionals.

11 de gener
Casas Viejas

El moviment insurreccional, iniciat aquell mes pels sectors més revolucionaris de l'anarcosindicalisme va arribar especialment a Andalusia. La matança, per forces de la guàrdia civil i d'assalt, dels veïns revoltats a la població galega de Casas Viejas va suposar un escandall que comportaria la posterior caiguda del govern d'Azaña i la desfecció de molts sectors populars amb el règim.

20 de novembre
Eleccions al Parlament

Les úniques que es van produir en tot el període. El sufragi masculí per majors de 25 anys va donar el triomf a la coalició d'ERC i la Unió Socialista de Catalunya que van obtenir 57 dels 88 escons. Francesc Macià va resultar com a president de la Generalitat i Lluís Companys es convertí en president del Parlament.

9 de setembre
**L'Estatut de
Catalunya**

El 14 de juliol de 1931 la Diputació Provisional de la Generalitat havia aprovat l'Estatut de Núria, recollint pel 98% dels municipis i pel 99% de vots afirmatius sobre el 70% del cens masculí en el referèndum del 2 d'agost. El maig de 1932 va començar el polèmic debat a les Corts espanyoles, aprovant-se el 9 de setembre notablement retallat. El dia 25 de setembre Manuel Azaña visita Barcelona per entregar-li simbòlicament a Francesc Macià.

10 d'agost
**Cop d'estat del
general Sanjurjo**

Cop d'estat fallit contra la Segona República dirigit des de Sevilla pel general José Sanjurjo en el marc dels debats per l'aprovació de l'Estatut, les lleis de reforma militar i la Reforma Agrària.

23 de gener
**Dissolució de
la Companyia
de Jesús**

En aplicació de l'article constitucional contra els ordes religiosos que seguien un quart vot d'obediència a autoritats no estatals.

1932

18-23 de gener
**Insurrecció de
l'Alt Llobregat**

Declaració de la vaga general revolucionària a les poblacions mineres i colònies tèxtils del Bages i el Berguedà contra les dures condicions laborals. La intervenció de l'exèrcit va suposar la tendència gradual dels pobles, on es va arribar a proclamar el comunisme llibertari, i la detenció d'unes 150 persones. Un centenar van ser deportats a les colònies africanes.

9 de desembre
**Aprovació de
la Constitució**

La Constitució defineix Espanya com una república democràtica amb una organització de l'estat "integral", compatible amb l'autonomia de les regions. Garantia dels drets i llibertats fonamentals (expressió, reunió, manifestació, associació...) amb les novetats del dret al divorci i el matrimoni civil. Parlament unicameral (congregats dels diputats per sistema d'eleccions per sufragi universal masculí. Estat aconfessional, promoció de l'escola laica unificada, llibertat de culte i secularització de cementiris. La jurisdicció penal militar s'amplia als cossos d'ordre públic i en les declaracions d'estat de guerra.

28 de juny
**Eleccions a Corts
republicanes**

Primeres eleccions del període republicà amb el triomf majoritari d'ERC a Catalunya i de la coalició republicano-socialista a Madrid. Niceto Alcalá-Zamora, va ser elegit president de la República i Manuel Azaña, cap del govern, iniciant-se l'anomenat bienni reformista.

14 d'abril
**Proclamació
de la República**

El triomf de les candidatures republicanes a les eleccions municipals del 12 d'abril precipiten la instauració de la Segona República. Lluís Companys va ser el primer dirigent català en declarar-la des del balcó de l'Ajuntament de Barcelona. Poc després, Francesc Macià proclamava l'Estat Català integrat a la "Federació de Repúbliques Ibèriques". L'ordre popular es va estendre pels carrers de les principals ciutats, restaurant-se al vespre a Madrid amb la marxa d'Afons XIII a l'exili. El 17 d'abril, Macià pacta amb representants espanyols el canvi de la República Catalana pel govern autònom de la Generalitat.

Imatge: M. Segura / A3

25 de març
**Inauguració Caserna
de la Guàrdia Civil**

Els conflictes del camp i la vaga de La Seda van portar a la construcció d'una caserna de la Guàrdia Civil a la població, mantenint-se aquarterats a dins de l'empresa fins a la seva finalització. A instància de les llibreries i els propietaris rurals, l'Ajuntament va obrir una subscripció entre el veïnat per sufragar la Ubicada davant l'entrada de les llibreries, principals donants econòmics per l'interès en controlar els conflictes laborals, va convertir-se en l'epítome de la repressió local durant dècades.

La Vanguardia (Edició 09/04/32), p. 4

3 d'agost
**Conflicte dels
exportadors**

Assemblea a l'Artesa de centenars d'agricultors en protesta pel tractat hispano-francès, que limitava el contingut d'exportació de fruites i hortalisses entre aquests països. El moviment impulsat pel Sindicat Agrícola de Productors del Prat i l'Associació de Patrons Cultivadors de l'Hospitalet, va aconseguir el suport majoritari dels propietaris agraris i les principals institucions i patronats catalanes. Això va suposar, durant tot el període, una tensió sostinguda amb el govern central, fet que va afegir més complexitat a la conflictiva situació agrària.

10 de juliol
**Homenatge a
Francesc Macià**

Els actes organitzats pel consistori, amb una gran participació popular, significaren la nova denominació de la plaça de la Vila amb la instal·lació d'una placa que reproduïa el seu bust.

13 de juliol
**Detencions
de vaquers**

Nou obrers vaquers van ser detinguts per la guàrdia civil i empresonats a la Model fins a finals d'aquell mes. En haver-se presentat per substituir els mossos que havien de fer el descans quinzeneral, regulat per les bases del sector, van ser acusats de coacció pels patrons vaquers que es negaven a complir-les.

31 de juliol
Vaga de La Seda

La plantilla de 1.212 persones, majoritàriament dones, va iniciar la vaga el 18 de juliol, pel rebuig de l'empresa a les bases de treball presentades pel consell. La Seda va aprofitar la vaga per tancar la fàbrica i reduir el 27 de juliol amb una plantilla reduïda a 800 persones, amb les que havia negociat d'esquenes al consell. L'enfrontament entre aquesta i els vaquistes va esclatar a la porta de la fàbrica el 31 de juliol. La intervenció de la guàrdia civil va produir nombrosos lesionats amb tres ferits greus de bala i la detenció de quaranta persones, vint-i-quatre de les quals van ser empresonades durant mesos. L'alcalde Puig va presentar la dimissió i la CNT va ser clausurada. Els centenars d'acomiadats van continuar la vaga sense aconseguir la readmissió.

Punt de la guàrdia civil a l'interior de La Seda

17 de juny
**Vaga dels obrers
del camp**

Els jornalers del delta del Llobregat es van declarar en vaga i van impedir la sortida dels productes als mercats. Demanaven unes bases de treball i l'abolició dels caps de colla, encamagats pels patrons de realitzar cada matí la contractació a la plaça de la Vila. Els obrers agrícoles preferien gestionar-la amb una borsa de treball controlada pels treballadors amb una regulació homògona dels jornals. L'oposició dels patrons a complir les bases signades, el manteniment dels caps de colla, la precària situació dels jornalers, agraïda per l'arribada de desenes de temporers, van generar una gran conflictivitat en tot el període.

Coll de jornalers a la vega dels camps de Coll Llobregat

14 d'abril
**La República
al Prat**

Seguint els esdeveniments de la capital, a les cinc de la tarda es constituí a l'Ajuntament una "Junta Revolucionaria", presidida per Josep Puig Casades, que la presidència del poble conregat a la Plaça". L'entendia es constituí el consistori amb una majoria ajustada de sis membres d'ERC, enfront cinc de les candidatures de dretes i un regidor independent, nomenant alcalde a Dni Puig.

Ambit local

Ambit estatal

REPÚBLICA

1936

16 de febrer
Triomf del Front Popular

1935

El Miquel Gual (1935)

6 d'octubre
Fets d'octubre

A Catalunya, la protesta per la famació del govern Lerroux comportà la proclamació per part de Lluís Companys de l'Estat Català. En poques hores l'exercit, comandat pel general Batet, va rendir i destituï el govern de la Generalitat i l'Ajuntament. Els vots suposar 74 víctimes mortals, unes 3.400 detencions amb centenars de persones encadenades en consells de guerra. El gener de 1935 l'Estatut serà suspès i al juny els membres del govern són condemnats per rebel·lió militar a 30 anys de presó i traslladats des de Madrid als penals de Cartagena i Puerto de Santa Maria.

5 d'octubre
Revolució a Astúries

La formació del nou govern de Lerroux amb tres ministres de la CEDEA, va ser l'espuma del moviment revolucionari que des de les conques mineeres pren en pocs dies el control de la regió. L'Alfanga Obrera, conformada pels sindicats CNT i UGT amb d'altres forces d'esquerra, constituïe l'Eixercit Roig que agrupava uns 30.000 treballadors amb l'objectiu d'estendre la revolució social. La sagrant repressió, dirigida per Franco i Goded amb legionaris i tropes regulars, va suposar la rendició dels revoltats el 18 d'octubre, produint-se un balanç aproximat de 1.500 morts, 2.000 ferits i 13.000 destituïts.

8 de juny
Anul·lació Llei contractes de conreu

La llei, aprovada pel Parlament Català l'11 d'abril d'aquell any, pretenia resoldre la conflictivitat al camp abolint els antics contractes de rebassa per evitar les constants expulsions de camporers per part dels propietaris. El Tribunal de Garanties va declarar la llei inconstitucional gracies a la impugnació presentada per la Lliga els Terratenents i l'ACCS, amb el suport del govern espanyol. Els diputats d'ERC i l'assocs es retiraren de les Corts. El Parlament català, desafiant la prohibició, tornà a aprovar-la íntegrament.

14 de gener
Eleccions municipals catalanes

Triomf a tot Catalunya de les candidatures d'esquerra, amb un 52,4% dels vots, enfront les candidatures de dretes amb un 41,4%. Al Prat, la Coalició d'Esquerra, conformada per membres d'ERC, ACR, Unió Jove i Prat i socialistes de l'UGT, va aconseguir 1.297 vots (81,3%), enfront de la Lliga Catalana amb 1.235 vots (68,7%), derrotant l'alcalde a Josep Gibert i Pasqual amb un consistori amb majoria d'11 regidors d'esquerra contra sis de la Lliga.

25 de desembre
Mort de Francesc Macià

El dia de Nadal moria a les estances presidencials del Palau de la Generalitat per les complicacions derivades d'una infecció digestiva. El multitudinari seguí fins al cementi de Montjuïc va constituir una mostra de dol popular d'un dels presidents més icònics i referencials del catalanisme. Lluís Companys va substituir-lo com a President de la Generalitat.

19 de novembre
Sufragi femení

Primeres eleccions generals on s'hi va exercir el sufragi femení, aprovat l'1 d'octubre de 1931. El triomf de les dretes, pel gran abstencionisme dels sectors populars, suposà la confirmació del govern radical-cedista de Lerroux i l'inici del fenòmen bienni negre o conservador que establí un procés d'involució democràtica i contrareformes.

26 de juny
Acabament dels Col·legis Nous

L'impuls de l'educació i el reforç de l'ensenyament públic van ser una de les fites més reconegudes de la República. En l'àmbit pràctic, la manca d'escoles va comportar una preocupació que no es va poder resoldre del tot. Dels dos grups escolars públics projectats només es va poder fer realitat el Grup Pompeu Fabra, gòticament els Col·legis Nous, a l'actuel Escola Joan Maragall. L'altre centre escoler, previst al Fons d'en Peixó, va quedar interromput per la guerra no acabada de fer-se realitat fins dècades després.

26 de maig
Vaga Papelera

Els 479 obrers de la Papelera es declaren en vaga per la negativa de l'empresa a acceptar les bases de treball amb millores laborals presentades per la CNT i l'UGT. El 3 de juny els sindicats rebuïren l'intent d'intermediació del delegat de la Conselleria de Treball i pocs dies després s'entén la vaga a d'altres fàbriques del sector, mantenint-se fins el cop militar quan l'empresa fou col·lectivitzada.

Partit	Vots	Regidors
ERC	1.297	11
ACCS	1.235	6
Lliga	1.235	6
Unió Jove	1.235	6
Prat	1.235	6
Socialistes	1.235	6

4 de maig
Constitució Ajuntament de dretes

Després dels fets d'octubre l'estat de guerra es va mantenir a Catalunya fins l'abril del 35 quan un decret de la Generalitat va ordenar la restitució dels antics consistoris. L'Ajuntament del Prat es va constituir amb 18 regidors únicament de la dreta local, amb l'assentiment del governador civil tot i contravenir les disposicions legals. Malgrat les queixes dels regidors d'esquerra disposats, aquests no tornarien a formar part del consistori fins el febrer del 36.

24 de febrer
Dissolució del Casal Català

L'entitat, fundada el 1930 a la seu de l'antic Centre Autonomista de la Plaça de la Vila, dissolt durant la dictadura, va revindre el relluc com agrupadora del catalanisme local. Una Junta Extraordinària decidí, per problemes econòmics, la dissolució de l'entitat en una estrata es va constituir amb 18 regidors únicament de la dreta local, amb l'assentiment del governador civil tot i contravenir les disposicions legals. Malgrat les queixes dels regidors d'esquerra disposats, aquests no tornarien a formar part del consistori fins el febrer del 36.

22 d'octubre
Destituïció de l'Ajuntament

El coronel d'aviació Diaz Sandino, per ordres del govern militar, destituï el consistori pels fets d'octubre i nomenà una comissió gestora de sis membres presidida per Alberto Feu. L'alcalde Josep Gibert, els regidors Joan Brugada i Josep Burgo, així com cinc irratificats més, van ser emprisonats al vall de l'Urgell. El propi Sandino seria emprisonat a Montjuïc l'abril de 1935 per la suposada implicació en els fets, sortint en pocs dies en llibertat i revocant la sentència un mes després.

Pompeu Fabra (centre) al costat del president Francesc Macià i l'alcalde Gibert (esquerra) a la regidoria Brugada (dreta)

8 de desembre
Tiroteig al carrer de Ferran Puig

A dos quarts de vuit del vespre, davant la seu del sindicat CNT-FAN situada al carrer Ferran Puig, es va produir un tiroteig entre la guàrdia civil, el 80è metent i els carabiners contra alguns militants, suposadament implicats en les insurreccions llibertàries d'aquells dies. En els fets van morir el militant Eudora Masaguer i el guàrdia Felipe Vega, va haver-hi dos ferits greus i un nombre d'entre 24 i 40 destituïts segons les fonts.

La Vanguardia | Edició 10/12/35, p. 3

1936

Ambit estatal

18 de juliol Cop militar

Les tropes colonials de l'Exèrcit d'Àfrica, desfilades al Marroc i comandades per Franco, van iniciar la insurrecció contra el govern de la República. El pronunciament pretenia ser una revolta d'unitats que haurien de les principals ciutats per instaurar una dictadura militar. El fracàs del cop, per la manca d'assimilació de l'exèrcit i la resistència als canvis de les principals ciutats, convertí l'aixecament en una llarga guerra que dividí el territori i enfrontà la població en un combat ideològic, religiós, social, nacional i de classe. La participació de les potències feixistes al costat dels sublevats esdevindrà clau pel seu triomf.

19 de juliol Revolució

A Barcelona, la participació dels sectors populars i obrers organitzats, majoritàriament anarcosindicalistes, serà determinant en el fracàs de la insurrecció militar. L'assalt als quarts, especialment el de Sant Andreu, suposarà la distribució de l'armament a moltes poblacions i una oportunitat decisiva per produir un tomb revolucionari als esdeveniments. La debilitat mostrada pels organismes oficials comportarà la seva pràctica dissolució i una atomització absoluta del poder en a cada poble es establirà, a través dels sindicats i comitès, un nou ordre revolucionari que volia transformar radicalment la societat.

Antoni Rovinsky, 1936

21 de juliol Comitè de Milícies Antifeixistes

Un cop subleat el cop militar, en l'enfrontament entre els representants anarquistes i el president Lluís Companys, aquests conformarà aquest organisme per coordinar la sortida dels milicians de la front, que en pocs dies marxarien en diverses columnes cap a l'Erago. La negativa dels anarquistes a integrar-se en un govern oficial com la Generalitat, va suposar que es convertís en el principal òrgan de govern a Catalunya, amb atribucions sobre la majoria d'assumptes i amb una correlació de forces en aquesta van resultar majoritària.

El Comitè de Milícies Antifeixistes, 1936

25 de juliol Comitè de No-intervenció

A proposta del president francès Léon Blum es creà el Comitè de No-intervenció a L'ondre amb la intenció d'evitar la intervenció dels països en la guerra i la internacionalització del conflicte. Aquest donà la paraula al govern republicà, abandonat per les principals potències i únicament recolzat per Mèxic i l'URSS, mentre els règims feixistes d'Alemanya i Itàlia, membres també del Comitè, van continuar ajuntant obertament els col·laboradors.

16 d'agost La Columna de Bayo

Una columna de 4.000 milicians catalanes comandada per Alberto Bayo van desembarcar a l'illa de Mallorca per intentar reconquerir-la de mans dels revoltats. Els rellotgers feixistes d'allà i la manca de suport naval del govern republicà van suposar el fracàs de l'operació que retornaria el 12 de setembre. Quaranta milicians i cinc milicians que no van poder ser evacuats serien executats a Marroc.

4 de setembre Govern de Largo Caballero

El President de la República Manuel Azaña encarregà la formació de govern al dirigent de l'UGT i del PSOE, Francisco Largo Caballero. Aquest el concep com un govern d'unitat antifeixista amb la participació dels diversos partits i sindicats, sumant-se el 4 de novembre els quatre ministres anarquistes.

26 de setembre Govern de Josep Tarradellas

Creació del govern unitari de la Generalitat de Josep Tarradellas amb la integració de tots els partits i sindicats, on s'inclouen per primer cop en tasques de govern representants anarquistes i membres del PSUC, creat el 23 de juliol anterior. La dissolució del Comitè de Milícies va fer necessària al govern provisionalment la iniciativa perduda anys del procés revolucionari.

Ambit local

per Francesc Ferrer i Guàrdia, 1936

20 de juliol Incendi de l'Església

Cap a les dotze del matí un grup de milicians armats en diversos camions, provinents segons alguns testimonis de la Torrada, van aparcar davant de l'església. Acompanyats per diversos pretrats i pastores, van assaltar la rectoria i el temple d'on van extreure tots els objectes que van agafar al mig de la plaça prenent el foc, com també van fer a l'interior dels edificis. Des dels terrats es podien veure les columnes de fum dels edificis religiosos que cremaven a algunes poblacions del voltant. L'església es va destruir poc després amb els objectes de l'interior del col·legi de les monges, tot i que l'edifici no va ser incendiat, sinó incautat per la CNT i reconvertit en seu del sindicat i escola lliure.

22 de juliol Consell Local de Milícies

A nivell local, els comitès conformats a semblança del creat a Barcelona, van assumir les mateixes atribucions i van elevar els Ajuntaments que durant mesos van marxar-se en un saigon feble. El consell creat al Prat, presidit pel l'encarregat de la Papeteria Demetrio Bertran, tenia quatre membres de la CNT-PN, tres de l'UGT, dos d'EPC i un d'Estat Català. Els primers acords van consistir en la represa laboral, l'impuls dels processos de col·lectivització i la confirmació de planilles de control i vigilància amb membres dels dos sindicats.

22 de juliol Aviació

Primera sortida dels aparells de l'aeròdon del Prat cap a Saragossa per bombardejar les posicions dels militars col·laboradors. L'aviació comandada pel coronel Dues-Sardina va ser l'única força militar que es va mantenir fidel a la república i operativa des del primer moment, participant en els bombardejos dels quarts de la capital per rendir els revoltats. Nombreosos treballadors dels sindicats preterien ser reclutats per assistir els avions que van restar al front d'Erago el seu camp d'operacions.

23 de juliol Col·lectivització de la terra

Membres del Comitè van presentar a centenars de camperols l'acord de col·lectivització de les terres, separant-les en zones amb delegats escollits pels treballadors, instaurant la quantitat de sèries, expropiant les dels majors propietaris i permetent algunes petites propietats. La col·lectivització no va estar marcada de conflictes a mesura que creixia l'oposició d'agricultors organitzats a la línia de Rabassaires, així com per la creixent escassetat en els proveïments, Malgrat els diversos intents per desmuntar-la, va ser, junt amb la de l'Hospitalari, de les poques que es van mantenir a Catalunya fins l'entrada dels franquistes.

7 d'agost Victimes a la rereguarda

El cadàver del pateta Jaume Sabater Codina de 24 anys va aparèixer al pas a nivell de la carretera que va a Barcelona, convertint-se en la primera víctima de la rearguarda al Prat. Segons el testimoni dels seus familiars va ser atropellat a Barcelona i arribava la mort a la seva ideologia dretana. Durant la guerra un miler de 22 persones del Prat van ser assassinades per la seva ideologia, professió o condició social.

3 de setembre Canvis al nomenclàtor

A proposta del regidor Joan Brucola es canvien per la seva significació religiosa els noms dels carrers Sant Jaume, Sant Boi i Sant Pere pels de 19 de juliol, Francisco Azaña i Enric Fontanet. En el decurs de la guerra nous carrers serien nomenats com Dumalí (Plaça d'Espartero) o Lina Odora (per Mauri-Villanar).

1 d'octubre El Caudillo Franco

Investidura a Burgos de Francisco Franco com Generalísimo i Jefe de Estado. El seu nomenament s'acaba amb el govern provisional de la Junta de Defensa Nacional, convertint-se tots els poders en la seva persona sota el títol simbòlic de Caudillo.

7 d'octubre Lleves militars

S'ordena a tot el territori republicà la incorporació dels mossos corresponents a les lleves de 1932, 1933, 1934 i 1935. Durant la guerra més d'un centenar de pratencs van morir a front, una tercera part encara estan desapareguts.

24 d'octubre Decret de col·lectivititzacions

La Generalitat aprovà el Decret de Col·lectivititzacions d'empreses industrials i comercials que formalitzava els processos col·lectivitzadors dels mossos precedents. La propietat de les empreses de més de 100 treballadors passava a ser col·lectiva i autogestionada per un consell d'obres, com exemple al Prat el cas de la Pa-patera. Les més petites podien col·lectivitzar-se ja amb el mite acord entre propietaris i el Comitè Obrer de Control. Per altra banda, les empreses destinades a la producció d'armament passaven a dependre de la Comissió d'Indústries de Guerra de la Generalitat, com va ser el cas de La Seda.

4 de novembre La primera ministra

Frederica Montseny, junt amb d'altres tres militants de la CNT-FAI, entren al govern de Largo Caballero, en una decisió molt polèmica entre la militància anarquista. Es converteix en la primera dona ministra a l'Estat al capdavant del Ministeri de Sanitat i Assistència Social. En el seu curt mandat, realitzat arran dels fets de maig de 1937, va destacar el projecte de la primera lei de l'avorament i els alliberadors de prostitució, els quals no prosperaren per l'oposició d'altres membres del govern.

7 - 23 de novembre Madrid resisteix

L'envig de les tropes franquistes cap a Madrid va suposar el trasllat del govern espanyol a València. Unint dels intents d'assaltar la ciutat amb a l'enfortiment dels a cops a la Ciutat Universitària i la Casa de Campo. La resistència organitzada per milícies obreres, brigades internacionals i membres de la columna Durruti va allurar l'ofensiva.

23 de novembre Enterrament de Durruti

Multitudinari seguit pels carrers de Barcelona en l'enterrament del dirigent anarquista mort a Madrid el 20 de novembre, als pocs dies d'arribar des del front d'Aragó amb membres de la seva columna.

15 d'octubre Consistori unitari

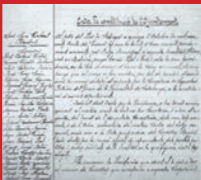
Seguint les normes dictades pel la Generalitat es va constituir el nou consistori que recuperava les competències exercides pel dissolt Comitè local. El repartiment proporcionalment el predomini anarquista amb 7 regidors de la CNT-FAI, 6 d'ERC, 5 del PSUQ-UGT, 2 d'ANC i 2 d'UR. L'alcaldia nomenat seria Lluís Serra Gorbet en representació del PSUQ, un històric militant de l'UGT a la Paqueta que seria executat pel franquisme.

Alcaldia de Prat a la inauguració del Consistori Unitari.

Restes de la casa de la família de Serra Gorbet.

GUERRA

1937

6 de desembre
**Exèrcit
Popular**

Creació per la Generalitat de l'Exèrcit Popular de Catalunya com a resultat de la disolució del Comitè de Milícia, els decrets de militarització de les milícies del front d'Aragó i la militarització de les primeres levies militars de reclutes.

13 de febrer
**Primeres
víctimes de
bombardeig**

A les 21.15h es van produir les primeres víctimes a la capital, per un atac matínn efectuat des del creuer italià, *Esperito di Savoia*, provocant divuit morts i més de vint ferits al voltant de la fàbrica Elizalde de l'Eixample.

Agència de premsa

19 de juliol
**Unificació
FET-JONS**

Decret d'Unificació ordenat per Franco de la Falange Española de Primo de Rivera, la cívica Comandó Tradicionalista, la OEDA i d'altres partits davant soba la denominació de FET-JONS (Falange Española Tradicional i las Juntas de Ofensiva Nacional Sindicalista). El dictador es convertirà en el cap suprem del partit únic que va exemplificar l'ideal feixista del règim.

Agència de premsa

26 d'abril
**Bombardeig
de Gernika**

En el marc de les batalles per conquerir el nord de la península, la Legió Cóndor alemanya bombardeja en un dia de mescat la població basca produint unes 250 víctimes. Converteix en un símbol de l'horror de la guerra i el feixisme, la progenitora franquista va atribuir als seus militants l'incident de la població.

3 de maig
Fets de Maig

L'ocupació per guàrdies d'assalt de l'edifici de la Telefónica a la Plaça Catalunya de Barcelona, controlada per la CNT, va suposar l'inici de cinc dies de combats armats als carrers de la ciutat. En requents s'enfrontaren les forces d'ordre de la Generalitat, amb el suport de milicians del PSUC (UGT) i Estat Català, contra membres de la CNT-PAI i el POUM. Aquests fets van suposar la fi del règimenista atenquista a la megarquía republicana, la sortida gradual del sindicat dels governs i una repressió creixent contra els seus militants, paral·lel al poder emergent del PSUC i PCE, controlats estretament per agents estalinistes.

16 de juny
**Assassinat
d'Andreu Nin**

Els fets de maig van suposar la legalització del POUM, partit marxista enfrontat als partits comunistes oficials PSUC i PCE. La detenció dels seus militants, acusats falsament de ser espies de Franco. Aquest dia el dirigent del partit Andreu Nin va ser detingut a la Herrería i va desaparèixer en la seva conducció a València, sent trobat a Alcalá de Henares on fou assassinat per agents de la policia sovietica en una data inconcreta del mes de juliol.

31 d'octubre
**Govern
espanyol a
Barcelona**

Trialist de València a Barcelona del govern espanyol presidit pel socialista Juan Negretti. La nova abdicació revalida la centralització estatal amb la consegüent pèrdua de competències i poder efectiu de la Generalitat sobre el territori, en sentença del que s'havia produït a partir dels fets de maig amb l'exampte del control de l'ordre públic pel govern central.

15 de desembre
Batalla de Terol

La caiguda del front del nord i la previsible ofensiva de l'exèrcit franquista sobre Madrid van suposar l'evacuació de l'exèrcit republicà sobre Terol, que conquerien el 21 de desembre en mig de fortes nevades. La resistència de les tropes franquistes en alguns punts de la ciutat van generar una batalla canee a carrer fins al 7 de gener de 1938 en que van abandonar la ciutat. El 22 de febrer els franquistes tornaren a conquerir-la, com a pas previ a la imminent ofensiva cap a l'Aragó, provocant grans pèrdues humanes i materials als republicans.

15 de setembre
**Acollint els
refugiats**

L'Ajuntament del Prat anuncia que davent la densitat de població, per l'arribada de centenars de refugiats, els foresters i obsequenats de demorar permet per veure perquè no se la podria facilitar habitatge ni centres de racionament.

2 de desembre
**Emissió
de moneda**

La manca de moneda freqüentant per les transaccions comercials habituals va fer que, a demandes del vernet, el Pte acordés l'emissió de 20.000 lirs reintegrals de 5 cèntims, 20.000 de 10 i 10.000 de 25, per un valor total de 5.500 pess.

1938

16 de març 40 hores de bombes

Inici de tres dies de bombardejos aeri a Barcelona per l'aviació italiana. El balneari aportat per la Generalitat vivria en 875 les víctimes mortals, 118 nens i nenes, 1.500 ferits, 48 edificis enderrocats i 175 anys d'asfaltada grua. En els dies posteriors la mort de molts ferits va augmentar la xifra fins prop del milier.

25 de juny Batalla de l'Ebre

Inici de l'ofensiva republicana a les comarques de la Terra Alta i Ribera d'Ebre que esdevindria la batalla més llarga i sagrant de la guerra. Després de 115 dies de combat i l'escassetat continuada, el 14 de novembre les tropes republicanes tornaven a crear el riu amb la desfeta més important patida pel seu exèrcit que va esdevenir definitiva. Molts soldats van participar entre els 100.000 soldats mobilitzats, alguns dels quals pertanyent a la Lliga del Llibre formada per joves d'entre 17 i 18 anys. El nombre de baixes en els dos bàndols s'estima en 125.000, sumant als 30.000 morts, 75.000 ferits i prop de 20.000 presoners republicans.

26 d'octubre Comiat de les Brigades Internacionals

Comiat multitudinari de les Brigades Internacionals als carrers de Barcelona. Des del setembre del 38 un nombre d'entre 35.000 i 40.000 antifeixistes de més de cinquanta països van venir a combatre voluntàriament contra l'exèrcit franquista, prop de 10.000 deixarien la vida i molts altres patirien l'exili, la mort o la presó en el retorn als seus països. La marxa, organitzada per Negrín, responia a l'exigència del Comitè de No-intervenció de retirar als voluntaris estrangers, confiant en forçar també la sortida d'alemanys i italians que van mantenir-se fins al final de la guerra sense cap intervenció del Comitè.

En Dubau almenys de la Legió Condor van atacar a les comarques de les poblacions catalanes.

23 de desembre Ofensiva de Catalunya

La derrota de l'Ebre va deixar totalment desguarnides les defenses de Catalunya. L'ofensiva iniciada per l'exèrcit franquista des dels fronts del Segre i de l'Ebre portaria a les Forces Franquistes a la frontera francesa el 10 de febrer de 1939. L'avançada va suposar la mort d'uns 60.000 catalans i l'exili de milers de persones perseguides en la retirada per l'aviació feixista.

21 de gener Bombes al Prat

Entre les 4 i les 5 de la matinada el Prat va patir el seu primer bombardeig. Quaranta bombes que van afectar principalment la zona del nu, cementiri vell, la Rambla i diverses masies del voltant, sense causar cap víctima.

31 de març Dissolució de l'Ajuntament

El funcionari de la Generalitat Antoni Serra Anau, per ordre del conseller de Governació i Assistència Social, va dissoldre l'Ajuntament, assumint-ne les funcions i governant per decret fins al setembre següent. El motiu al·legat era una pretesa incriminació en la corrupció municipal però la composició del consistori va ser fonamental. A partir d'aquí començà de censura de la CNT-FAI al desembre anterior, recollida amb els acts del PSUC i UGT i l'arrest d'ERC Jaume Chassell havia estat destituït, produint-se la marxa dels grups d'ERC, ACR i UPR, mantenint-se un consistori amb només 12 regidors.

8 d'abril Donació de la Papelera

Dos representants del Comitè de la fàbrica de la Papelera van entregar al Ministeri de Defensa un donatiu de 600.000 ptes per contribuir en despeses de guerra.

18 de juny Víctimes de l'Aeròdrom

Deixos diversos bombardejos que van afectar la població l'única que va produir víctimes va ser efectuat aquí dia a l'aeròdrom. Tot i l'atempta inicial, finalment vuit soldats van morir i quatre mes resultaren ferits, sent enterrats l'endemà al cementiri de Prat en un gran sepulcre popular. Aquel dia es van llançar 40 bombes de 50 kilos i 10 incendiaris que van afectar bona part de les instal·lacions. L'aeròdrom va continuar sent sistemàticament atacat fins al final de la guerra.

17 de setembre Primera dona regidora

Regina Navarro Arroyo, en representació del PSUC, va ser la primera i única dona amb un càrrec al consistori pratinès durant el període republicà. El seu nomenament es va produir en la reconstituïda de l'Ajuntament supleït pel decret de la Generalitat, conformant-se amb les representants d'ERC, sis de la CNT-FAI i sis del PSUC-UGT, dos per la Unió de Rabassaires i un per Acció Catalana Republicana, nomenant com alcaldesa a Joan Brando d'ERC que seria el darrer abans de l'ocupació franquista.

Troops del CNT (Baixes) creuant el Camp de l'Arment a l'1 de gener de 1939

Dia 1
Parte Oficial del final de la guerra
Inici del primer consell de guerra contra
un pratenc, Joan Bruxola

Dia 3
Nomenament de Jaume Sallés
com jutge instructor de depuracions

Dia 9
Celebració de la Pasqua
com a *Fiesta de la Victoria*

**El Sindicat Agrícola del Prat
ingressa al Sindicat Vertical (CNS)**

El SIPM efectua el seu darrer informe a la població

Dia 30
Acte dels *Padres de Família* en l'edifici incautat a l'antic Casal Català

**Reconstrucció dels ponts
per batallons de presoners**

Dia 19
Obertura de l'església habilitada
a l'antiga Sala Moderna

**Desnonaments d'habitatges efectuats
pel Jutjat Municipal**

Acord de castellanització i canvi de nom dels carrers

Dia 21
La policia del SIPM s'instal·la
a l'Ajuntament per rebre delacions

Detenció de tretze veïns per la Guàrdia Civil, la segona més gran de l'any

Dia 22
Inici de l'allistament de les
lleves de 1939 a 1941

Dia 23
Mort de Faust Feu Parellada
a la presó Model

Inici de la depuració dels mestres dels col·legis privats

Dia 26
Inauguració de la Creu dels
Caiguts a la plaça de l'església

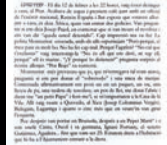
**Constitució de la Junta de
Reconstrucció de l'església**

Dia 5
Manifestació per l'ocupació de Girona

**Inici del canvi de moneda
republicana a l'oficina local**

Dia 10
Destitució dels funcionaris municipals
per passar el procés de depuració

Dia 12
Primera detenció massiva de 24 veïns
i una veïna pel Servei d'Informació i Policia
Militar (SIPM)

Dia 14
Ordres regulant la venda de pa

Día 19
Prohibició del Carnestoltes

Dia 21
Inici del procés de depuració dels mestres pel Ministeri d'Educació

Dia 22
Construcció del mur de separació
del cementiri religiós i laic

Compra de crucifixos per les escoles

Primer atestat realitzat per la Guàrdia Civil

26 / 01 / 1939
**Constitució de la primera
 Comissió Gestora a l'Ajuntament**

Constitució de la Comissió de Recuperació Agrícola

28 / 01 / 1939
Ban ordenant l'entrega d'armes i explosius
Incautació del carbó de La Seda
pel llum elèctric

31 / 01 / 1939
Instruccions d'organització
de la Falange a les poblacions

Acta de constitució de la Comissió Gestora

L'ocupació del Prat

A les 8.40h del matí les tropes franquistes entraven per l'actual carrer Dr. Soler i arribaven a la plaça de la Vila. Eren soldats de la 105 Divisió del Cos de l'Exèrcit Marroquí de Yagüe, conformat majoritàriament per tropes de regulars africans i legionaris, que en l'ofensiva sobre Catalunya s'havien encarregat d'ocupar el sector costaner. L'entrada al terme l'havien efectuat el dia anterior amb la invasió de l'aeròdrom i des de primeres hores del matí diverses unitats es van preparar al Fondo d'en Peixo per la desfilada.

La nit abans una enorme detonació havia estremit el poble amb la voladura dels ponts, efectuada per les tropes republicanes en retirada. En els dies anteriors milers de soldats i civils els havien creuat en el camí de l'exili que van emprendre gairebé mil·lió de persones, entre les quals centenars de pratenços que mai més tornarien. Ni aquestes accions ni les fortificacions excavades al Llobregat, no van poder evitar l'avang de les tropes cap a la capital que travessarien el riu per pontons, passarel·les i guals.

Quan les tropes van arribar a la plaça, llavors de Francesc Macià i en pocs dies del Caudillo, feia poques hores que desenes de pratenses havien saquejat els diversos magatzams de queviures. Després de la protocol·lària missa de campanya, desenes de soldats van encendre fogueres pels carrers immediats per cuinar el que havien saquejat a les masies i cases del voltant. A la tarda, un membre del Cos Jurídic Militar va nomenar la Comissió Gestora de tres persones que prendria possessió de l'Ajuntament. L'endemà, l'artilleria de les darreres defenses republicanes va impactar a la mirada de Cal Morà de la mateixa plaça i alguns habitatges del carrer Santiago Rusiñol, convertint-se en les darreres acobats bèl·liques al poble. La guerra al Prat havia acabat, començava la sagnant repressió.

Missa de campanya a la Plaça de la Vila. Banderes falangistes, himnes

desembre

Dia 4
Incautació d'un edifici de la Rambla per l'Ajuntament on s'ubicarà la seu de FET-JONS

Dia 15
Revisió dels expedients de depuració de funcionaris

Dia 30
Regulació de les funcions de les Seccions Femenines

Dia 31
Instruccions per a la representació dels Pastorets en castellà i seguint normes "adequades" de moralitat

novembre

Dia 4
Execució de Josep Frigola Aguiló al Camp de la Bota

Dia 15
Circular recordant la prohibició del català i la coeducació a les escoles

Dia 17
Cessió a *Auxilio Social* del 10% dels queviures de la població

Inici de la vacunació antiveròlica

Dia 18
Execució de Lluís Serra Giribert al Camp de la Bota

octubre

Dia 2
Acte oficial de reposició dels crucifixos a les escoles

Dia 12
Celebració del *Dia de la Raza* a les escoles

Dia 16
Ordres a FET local per vigilar els comerços contra l'estraperlo

Dia 20
L'Oficina de Col·locació de la CNS assumeix la Borsa de Treball municipal

Dia 24
Execució de Joan Nadal Guixà al Camp de la Bota

Dia 26
Mor a la presó Model Àngel Val Guillén

Dia 28
Constitució del consistori, Alberto Feu alcalde i nou regidors

Dia 31
Intervenció de les collites de cereals i lleguminoses

setembre

Dia 3
Gran Bretanya i França declaren la guerra a Alemanya

Dia 5
Primera assemblea d'accionistes de La Seda

Dia 24
Josep Colominas és nomenat alcalde pel governador civil

Dia 25
Ingrés a la Model de l'anterior alcalde Jaume Sallés

agost

Dia 2
Execució de Francesc Sánchez Costa al Camp de la Bota

Dia 8
Instauració de zones de recol·lecció agrícola pel control de les collites

Dia 14
Jaume Sallés és nomenat Alcalde pel governador civil

Dia 16
Cens de Prestació Personal a favor del Estado extreta dels sous

Dia 21
Arriba la demanda del Tribunal de Responsabilitats Polítiques de veïns encausables

juliol

Dia 9
Execució d'Ignasi Fortuny Català al Camp de la Bota

Dia 12
Guarniment de carrers pel pas de Serrano Suñer i el Comte Ciano

Dia 20
Acte del Sindicat Vertical a l'Artesà

Dia 22
L'alcalde Emilio Álvarez visita el governador civil

Dia 30
Instauració del *Dia del Plato Único* i *Día sin Postre*

Dia 31
El Ple rebutja intercedir a la demanda d'indult de Joan Nadal

juny

Dia 8
Reinstauració de la processó de Corpus

Dia 19
Revisió dels donatius de la *Ficha Azul* d'*Auxilio Social*

Dia 29
Circular als mossens locals per reconstituir les branques d'Acció Catòlica

Trasllat de la Festa Major al dia de Sant Pere i Sant Pau

maig

Dia 6
Ordre formació de la *Junta Local de Subsidio al Combatiente*

Dia 8
Ordre a les delegacions locals de FET per vigilar la venda de pa

La Seda i l'Ajuntament assumeixen les reparacions a la caserna de la Guàrdia Civil

Inici del curs a les *Escuelas Nacionales* rebatejades com a José Antonio

Dia 13
Primera execució d'un pratenc al Camp de la Bota, Joan Reixach Prat

Dia 15
Primer informe de funcionaris depurats amb deu expedientats inicials

Dia 16
Entrega a Capitanía Militar de les joies recaptades al Prat pel Tesoro Nacional

Dia 25
Execució de Francisco Bessa i Antoni Martínez al Camp de la Bota

Dia 31
Mort d'August Solanes Balletbó al camp de concentració de Burgo de Osma (Sòria)

EL PRAT 1939

POBLACIÓ	8.541	SERVEIS	establiments
dones	4.363	queriers	30
homes	4.378	flaques	7
		botagues	5
SUPERFÍCIE TOTAL	3.222 ha	fondes i restaurants	5
superfície urbana	415	tavernes	4
superfície agrícola:	2.807	bars	3
- regadiu	1.508	teixits	3
- sec/ersec	1.065	ferreteries	2
- improductiva	254	elèctrics	1
		garatges	4
CONTRIBUENTS	2.204	SANITAT	
urbana	1.568	farmàcies	3
rústega	345	clíniques	1
industrial	287	autges	4
TREBALL	persones	llavadores	4
casp	3.480	veterinaria	2
fàbriques:	1.736	EDUCACIÓ I CULTURA	
- la Seda	955	centr. escolar	1.505*
- la Paperera	635	asimilació escolar	373
- vidrieria	72	escoles:	
- paper Tross	5	- grups públics	7
- fabricas ali	3	- privades nens	3
pesa kg pe negre	0,40 ptes	- privades nenes	3
nou bitàcul jornal	10 ptes	clubs esportius	2
		centres recreatius	2
		*centr. escolar de 1945	

Foto: Acte de la Organización Juvenil Española (OJE) de FET-JONS a la Plaça de la Vila, 1939

CÀSTIG

Pena imposada a algú per corregir-lo o per al manteniment de la disciplina, punició. Sofrir, merèixer, témer, un càstig.

CONTROL

Acció de controlar o de controlar-se. Conjunt d'operacions orientades a supervisar l'estat d'un sistema (...) per a reduir-ne o anul·lar-ne la desviació. Regulació de la conducta dels membres d'un grup social mitjançant l'establiment d'uns valors ideològics i d'unes normes de comportament.

Foto: Altesse de les ordes
de l'Orde de les ordes
de l'Orde (2021)

REF

AMNÈSIA

Incapacitat total o parcial de recordar o d'identificar experiències passades.

PR

VÍCTIMES

Persona o animal que sofreix algun dany, especialment la mort, a causa d'una violència o un esdeveniment malaurat. Persona que sacrifica voluntàriament la seva vida, la seva felicitat, el seu benestar, etc., per algú o alguna cosa.

ESPAIS DE PODER AL PRAT

- 1 Caserna de la Guàrdia Civil
- 2 La Seda de Barcelona
- 3 La Papelera Española
- 4 Ajuntament
- 5 Jutjat municipal
- 6 Dipòsit presó
- 7 Seu FET-JONS
- 8 Església habilitada
- 9 Auxilio social
- 10 Asociación Padres de Familia
- 11 Sindicat agrícola
- 12 L'Artesà
- 13 Grup escolar José Antonio
- 14 Col·legi de les Monges
- 15 Sindicato Vertical (CNS)
- 16 Aeròdrom
- 17 Batallons de treballadors

Ortofoto: Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC)

CONTROL

El franquisme va ser un règim d'arrel feixista que, a diferència dels seus aliats, va guanyar una guerra i va poder imposar durant dècades els seus principis. Com qualsevol règim totalitari va convertir en una obsessió el control de la societat fins l'àmbit més ínfim. Tot i que la intensitat repressiva i els sectors a controlar no van ser els mateixos en el decurs de la dictadura, els mecanismes de vigilància van mantenir-se inalterables i amb una idèntica essència punitiva, havent de dissimular les formes més salvatges, a partir de la Segona Guerra Mundial, per afavorir el progressiu reintegrar als organismes internacionals d'on havia estat expulsat.

Durant el franquisme la societat va estar totalment regulada, disciplinada, moralitzada i jerarquitzada en base als principis nacional-catòlics que emanaven de la síntesi ideològica dels sectors en què es va sustentar: militars, falangistes i església. Aquests valors, primordials per entendre també la conformació dels consensos que van permetre a la dictadura consolidar-se i perviure, van ser transmesos des de l'escola fins a l'àmbit familiar, publicitats per una

propaganda persistent, enquadrant a la població en organitzacions afins, condicionant tots els actes públics i manifestacions culturals, fiscalitzant qualsevol espai d'oci i sociabilització, en definitiva, imposant a les persones com havien de pensar, parlar, sentir i comportar-se.

Més enllà de les imposicions ideològiques i morals, cada lloc de treball va ser depurat i controlat pel Sindicat Vertical, cada producte bàsic va ser reglamentat sota una economia dirigida que va condemnar a la gana i la misèria a milers de persones, cada poble es va convertir en una petita presó d'on no es podia sortir sense un salconduit, pel qual calia un informe o aval favorable de les autoritats i persones addictes al règim. Aquests es van fer necessaris pels afers més quotidians: aspirar a una feina, obrir un negoci, organitzar un acte, canviar de domicili, formar part d'una associació, obtenir una cartilla de racionament, etc. Entre qui podia donar-los i qui els havia de rebre, es va solidificar fins el final del règim una clara jerarquia social segregant-la entre vencedors i vençuts, addictes i desafectes, espanyols i antiespanyols.

L'ESTRUCTURA DE PODER DEL FRANQUISME

ESGLÉSIA

El 24 de març de 1939 va ser nomenat bisbe de Barcelona Miquel de los Santos Díaz Gómar, integrista catòlic que explicarà a la diòcesi els principis del nacional-catolicisme en grans actes de masses d'adhesió al règim, processos martiriològics de catòlics assassinats i la reconstrucció dels temples destruïts a la guerra. El mossèn Josep Farrés i Poch va exercir com a rector de la parròquia de Sant Pere i Sant Pau entre finals de 1939 i 1968.

ALCALDIES

Les primeres Comissions Gestores que van dirigir els Ajuntaments van ser nomenades provisionalment pels caps militars de l'exèrcit que les ocupaven. Aquestes van ser conformades per elements de la dreta local escollits d'entre les "forces vives" tradicionals. El nomenament i destitució d'alcaldes i regidors va continuar exercint-se pels governadors civils, ostentant en paral·lel el càrrec d'alcaldes amb el de caps locals del Movimiento i de la Falange.

DIPUTACIÓ PROVINCIAL

El setembre de 1939 el ministre de governació Ferrnando Soler destituïa al Comte de Montseny i nomena al falangista Antonio Simarro. Aquest organisme, ubicat a l'actual Generalitat, es va destacar en la depuració de funcionaris, la reconstrucció d'obres públiques, la reactivació econòmica i cultural (molt limitada i vigilada), el control dels pressupostos municipals i l'organització d'homenajes a militars, religiosos i potències feixistes aliades.

GOVERN CIVIL

El final del règim d'ocupació comportà la restitució de la figura del governador civil de Barcelona. Aquesta, nomenats per Franco, van ser figures claus a l'administració del règim, representants del Ministeri de Governació i caps provincials de FET-JONS. Gaudien de les màximes atribucions provincials, especialment en el control de les administracions locals, l'autorització d'actes i la direcció dels coscos d'ordre públic.

GOVERN MILITAR

L'ocupació franquista suposà la instauració d'un règim especial d'ocupació a Barcelona, dirigit per Eliseo Álvarez-Arenas, concentrant el poder civil i militar. La fi d'aquest, el juliol del 39, comportà el nomenament del general Orgaz, com a capità general de Catalunya, màxima autoritat militar del que depenien els governs militars provincials. La representació al Prat l'exercien el comandant de l'aeròdrom i el cap de la guàrdia civil.

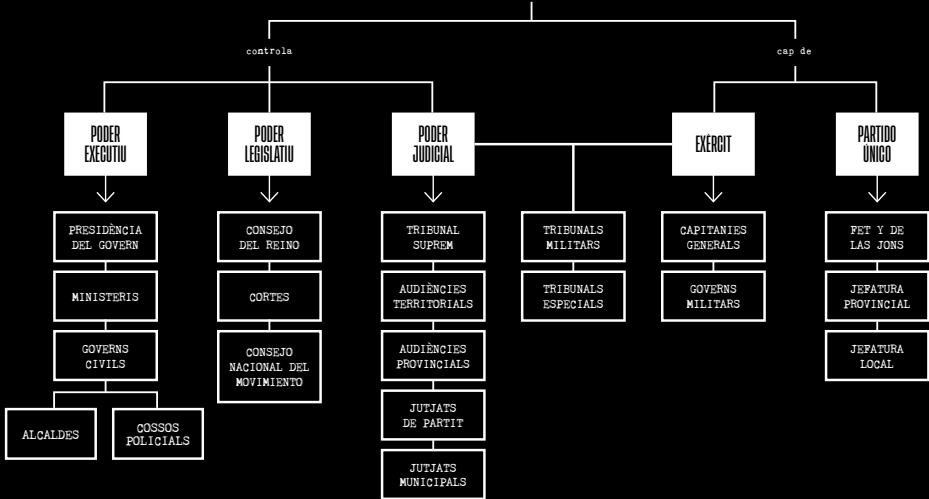
Descobriments de la làpida amb el darrer partit oficial de guerra a l'Ajuntament de Barcelona, 19 maig 1939
Pérez de Rozas | Fons Ajuntament de Barcelona | AMCB

UN RÈGIM JERÀRQUIC

FRANCISCO FRANCO

PODER JUDICIAL

El Palau de Justicia va ser ocupat pel Cos Jurídic-Militar de l'exèrcit franquista que instal·là l'Auditoria de Guerra de la IV^a regió militar, encarregada de la instrucció dels consells de guerra. L'administració de la justícia ordinària, representada en l'Audiència Territorial, passà a un segon terme i no tornaria al Palau fins el 1941. El jutjat municipal del Prat va ser dirigit aquells anys per Pedro Bernal Melich i Ramon Roigé Calzada.

FALANGE

El partit únic, FET-JONS, resultant de la unificació de partit feixista de J.A Primo de Rivera i el carlisme tradicionalista, va esdevenir l'únic permès a la dictadura. La militància en aquest distingia els principals dirigents del règim i va ser l'embrió de les organitzacions en que s'enquadrava la societat: Sindicato Vertical, Sección Femenina, Frente de Juventudes, Auxilio Social, Educación y Descanso, etc. El primer cap al Prat va ser Jaume Casanovas Casanovas.

Educación

Nacional

L'ensenyament franquista va aturar en sec l'esforç educatiu i de renovació pedagògica impulsat per la República. Milers de mestres van ser depurats per adaptar-los a les noves imposicions del règim. L'adoctrinament s'iniciava des de la infància amb una radical segregació entre nens i nenes, la prohibició del català i la imposició d'un ultranacionalisme espanyol, on destacaven la manipulació de la història i assignatures com la *Formación del Espiritu Nacional*. Els mètodes educatius retornaren el protagonisme a la religió i a valors jeràrquics d'obediència i disciplina basats en el càstig i la penitència.

Por la gracia de Dios

La simbiosi entre l'església i el règim va ser fonamental. Els bisbes van legitimar el cop militar com una *Cruzada Nacional*, identificant-se des de l'inici enfront l'amenaça que els va suposar la república. La participació de religiosos en els principals òrgans del règim, el protagonisme en tots els actes socials, el control educatiu, la imposició de la moral catòlica i l'exercici de la censura, van convertir a l'església en l'eix vertebrador de la societat i element essencial de l'ideari franquista. Ser bon catòlic i bon espanyol eren indestriables en el nacionalcatolicisme. A partir del Concili Vaticà II de 1962 i de les teologies d'alliberament, molts cristians de base s'allunyaren de les posicions de les jerarquies i conformarien part de l'oposició al règim en el marc de grups com la JOC, HOAC, JEC o l'escoltisme.

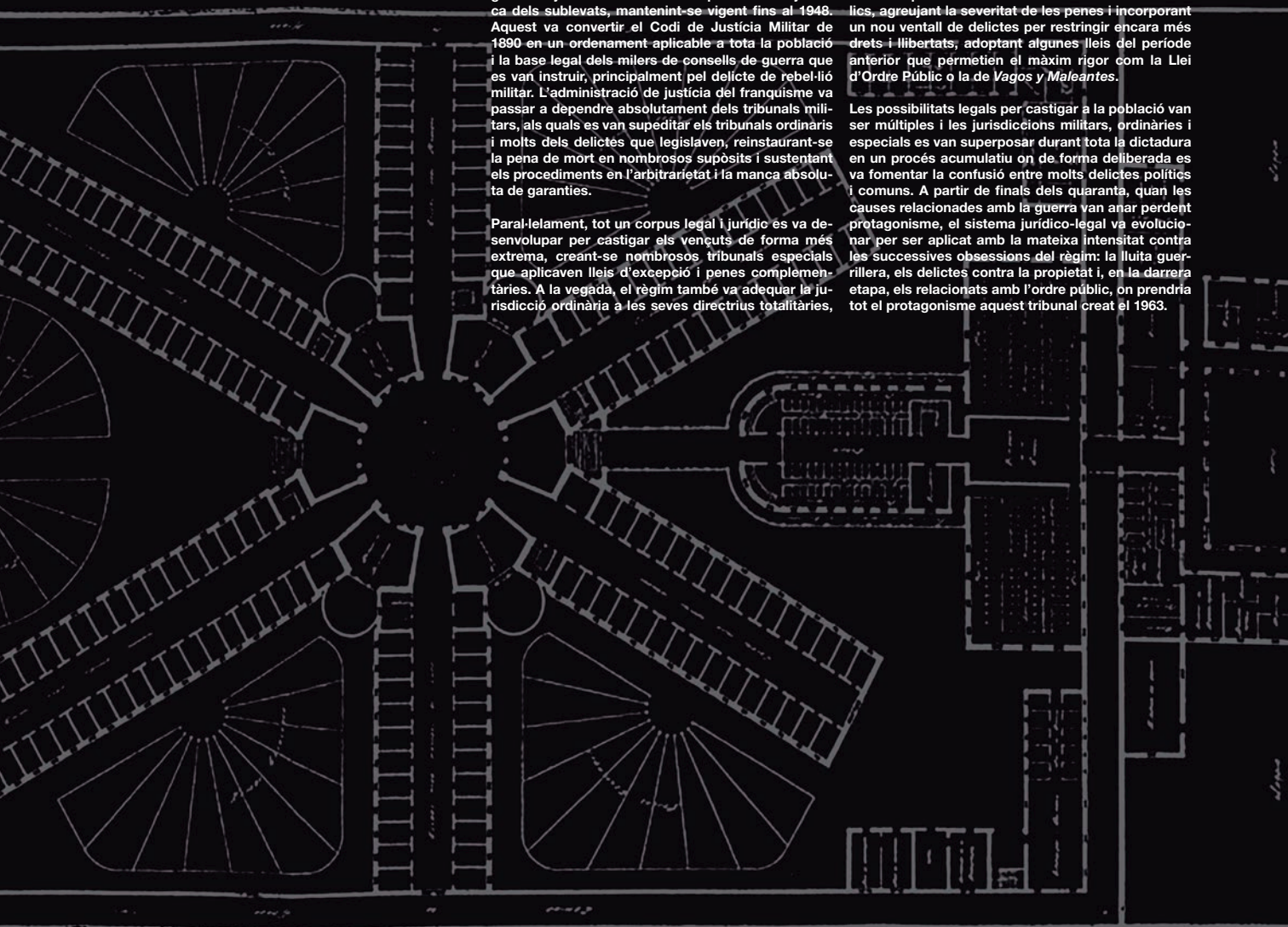
CÀSTIG

El *Bando* en què els revoltats van declarar l'estat de guerra el juliol de 1936 va ser la primera eina jurídica dels sublevats, mantenint-se vigent fins al 1948. Aquest va convertir el Codi de Justícia Militar de 1890 en un ordenament aplicable a tota la població i la base legal dels milers de consells de guerra que es van instruir, principalment pel delictes de rebel·lió militar. L'administració de justícia del franquisme va passar a dependre absolutament dels tribunals militars, als quals es van supeditar els tribunals ordinaris i molts dels delictes que legisaven, reinstaurant-se la pena de mort en nombrosos supòsits i sustentant els procediments en l'arbitrarietat i la manca absoluta de garanties.

Paral·lelament, tot un corpus legal i jurídic es va desenvolupar per castigar els vençuts de forma més extrema, creant-se nombrosos tribunals especials que aplicaven lleis d'excepció i penes complementàries. A la vegada, el règim també va adequar la jurisdicció ordinària a les seves directrius totalitàries,

reflectides en el Codi Penal de 1944. Aquest va modificar el republicà introduint els valors nacional-catòlics, agreujant la severitat de les penes i incorporant un nou ventall de delictes per restringir encara més drets i llibertats, adoptant algunes lleis del període anterior que permetien el màxim rigor com la Llei d'Ordre Públic o la de *Vagos y Maleantes*.

Les possibilitats legals per castigar a la població van ser múltiples i les jurisdiccions militars, ordinàries i especials es van superposar durant tota la dictadura en un procés acumulatiu on de forma deliberada es va fomentar la confusió entre molts delictes polítics i comuns. A partir de finals dels quaranta, quan les causes relacionades amb la guerra van anar perdent protagonisme, el sistema jurídic-legal va evolucionar per ser aplicat amb la mateixa intensitat contra les successives obsessions del règim: la lluita guerrillera, els delictes contra la propietat i, en la darrera etapa, els relacionats amb l'ordre públic, on prenia tot el protagonisme aquest tribunal creat el 1963.

TRIBUNAL
MILITAR

TRIBUNAL
ORDINARI

TRIBUNAL
ESPECIAL

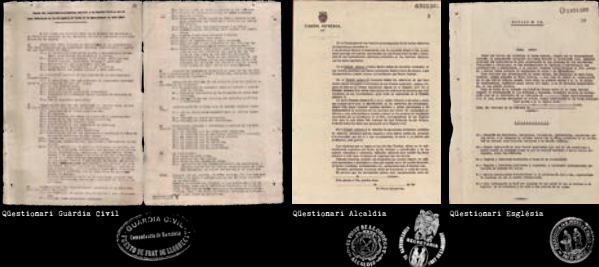
- 14 / 09 / 1882 — Llei Enjuiciamiento Criminal
- 06 / 10 / 1890 — Codi de Justícia Militar
- 28 / 07 / 1913 — Llei d'Ordre Públic
- 04 / 08 / 1933 — Llei Vagos y Maleantes
- 11 / 10 / 1934 — Llei sobre explosius i robotoris amb violència
- 28 / 07 / 1936 — Bando Estado de Guerra de la Junta de Defensa Nacional de España
- 31 / 08 / 1936 — Decret sobre instrucció de causes en judicis sumarissims
- 01 / 09 / 1936 — Decret constitució dels Consells de Guerra permanents
- 05 / 11 / 1936 — Decret constitució Auditoria de Guerra del Ejército de Ocupación
- 12 / 03 / 1938 — Llei abolició matrimonis civils
- 05 / 04 / 1938 — Llei derogació Estatut de Catalunya
- 13 / 05 / 1938 — Decret Magistratures del Fuero del Trabajo
- 05 / 07 / 1938 — Llei restabliment pena de mort al Codi Penal
- 24 / 11 / 1938 — Llei penal per delictes monetaris
- 26 / 01 / 1939 — Decret Iplasma Servicios de Ocupación de Barcelona
- 09 / 02 / 1939 — Llei Responsabilidades Políticas
- 10 / 02 / 1939 — Llei Depuración de funcionarios públicos
- 23 / 09 / 1939 — Llei organizació Dirección General de Seguridad
- 23 / 09 / 1939 — Llei derogació dels divorcis
- 01 / 03 / 1940 — Llei Represión masonería y comunismo
- 31 / 05 / 1940 — Llei creació Juzgado Militar Especial de Espana
- 12 / 07 / 1940 — Llei restabliment Codi Justícia Militar anterior a la República
- 30 / 11 / 1940 — Llei Jurisdicción Abstencionista y Fiscalia de Tasas
- 24 / 01 / 1941 — Llei de la natalidad contra el aborto y la propaganda anticoncepcionista
- 08 / 03 / 1941 — Llei de Vigilancia y Seguridad (Servicios Policia)
- 29 / 03 / 1941 — Llei de Seguridad Nacional
- 11 / 07 / 1941 — Llei subscripció y restitución de Bienes Eclesiásticos
- 02 / 09 / 1941 — Llei Atribuciones Jefaturas Superiores de Policía
- 17 / 10 / 1941 — Llei de Tribunales de Honor
- 06 / 11 / 1941 — Decret creació presons especials per "mujeres extraviadas"
- 06 / 11 / 1941 — Decret organizació Patronato Protección a la Mujer
- 12 / 03 / 1942 — Llei d'abandonament familiar
- 11 / 05 / 1942 — Llei sobre delictes d'adulteri
- 02 / 03 / 1943 — Llei desquadració rebel·lus militar a transgressions vida pública
- 23 / 12 / 1944 — Nou Codi Penal
- 17 / 07 / 1945 — Reforma del Codi de Justícia Militar
- 18 / 04 / 1947 — Llei Bandaje y terrorismo
- 11 / 09 / 1953 — Decret creació Tribunales de contrabando
- 30 / 03 / 1954 — Llei elevació de penes als delictes contra la propietat
- 15 / 07 / 1954 — Llei reforma Vagos y Maleantes
- 03 / 03 / 1956 — Decret Llei abolició prostitució i centres de tolerancia
- 25 / 05 / 1958 — Creació Juzgado Especial de Propaganda Ilegal
- 24 / 01 / 1958 — Decret Juzgado Militar Especial de Actividades Extremistas
- 30 / 07 / 1959 — Llei d'Ordre Públic
- 21 / 09 / 1960 — Decret Actividades subversivas, terrorismo y robo con violencia
- 03 / 03 / 1962 — Decret creació Juzgado Especial de Emigración
- 28 / 03 / 1963 — Decret revisió Codi Penal
- 02 / 12 / 1963 — Llei creació Tribunal Orden Público (TOP)
- 18 / 03 / 1966 — Llei de la libertad de prensa e imprenta
- 04 / 08 / 1970 — Llei Peligrosidad y Rehabilitación Social
- 15 / 11 / 1971 — Llei reforma Codi Penal
- 26 / 08 / 1975 — Llei sobre prevención del terrorismo
- 04 / 01 / 1977 — Decret Llei creació Audiencia Nacional

Foto: Sala d'Audiències del Jutjat del País Valencià

LA CAUSA GENERAL

El 26 d'abril de 1940 el Ministeri de Justícia va facultar a la Fiscalia del Tribunal Suprem per instruir la Causa General. L'objectiu era recollir "las pruebas de los hechos delictivos cometidos en todo el territorio nacional durante la dominación roja". La seva instrucció en una data en què la majoria de les persones acusades feia temps que havien estat encausades, porten a relativitzar-ne el caràcter judicial i remarcar-ne el propagandístic. Principalment per la publicació d'un informe final, traduït a diversos idiomes amb la intenció que fos d'abast internacional, on es va construir la versió oficial del règim que deslegitimava el govern republicà i justificava el cop d'estat.

La instrucció al Prat

La Causa General va investigar cadascun dels pobles que es van mantenir en zona republicana. A la pàgina del Prat s'apuntaven incrementats 137 persones a partir dels informes de l'Ajuntament i la declaració de 24 testimonis. Les acusacions es referien a les víctimes de la resistència, l'incendi de l'església i haver estat membres del comitè pratec o comitè municipal durant el període. Posteriorment, un dels usos principals va ser l'elaboració

d'informes per la Comissió D'investigació de repatriació d'elitats polítiques, encarregada de revisar la sol·licitud que feien alguns exiliats per retornar. El darrer informe d'un poble, per aquest motiu és de 1939. La Causa General no va ser abolida fins el 1989, una mostra palpable de com les acusacions indiscriminades de la postguerra van estar vigents fins a la fi del règim.

SALUDO A FRANCO
¡ARRIBA ESPAÑA!

C E R T I F I C O: Que de los antecedentes y documentos

obrantes en esta Secretaria de mi cargo, resulta que los Concejales que formaron parte de este Ayuntamiento desde el 18 de Julio de 1936 hasta el 24 de Enero de 1939, fueron los siguientes:

- ✓ Nombre y apellidos.
- ✓ Jose Gibert Pascual.
- ✓ Pablo Vallhonrat Vallhonrat.
- ✓ Juan Bruxola Marcé.
- ✓ Ignacio Ribas Dalmau.
- ✓ Jose Burgos Pubill.
- ✓ Alfredo Fibla Miralles.

Cargo.
Alcalde.
T - Alcalde.
Id.
Id.
Id.
Concejal.
Id.

Filiación política.
Esquerra Rep.de C.
" "
" "
Accion Catalana R.
Esquerra Republic.
" "
Union de Rabasaires

CONSELLS DE GUERRA

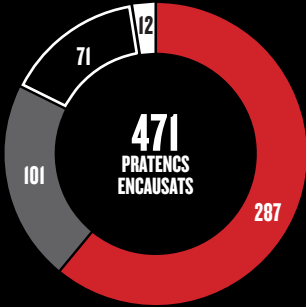
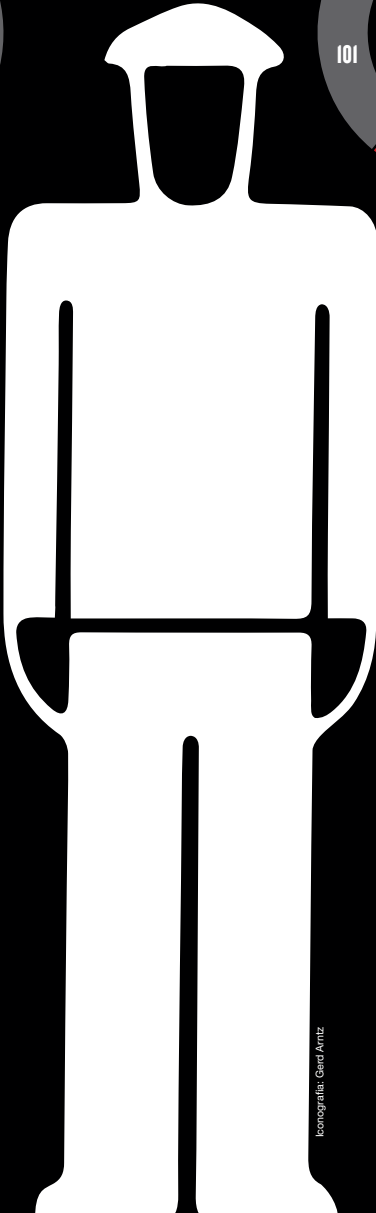
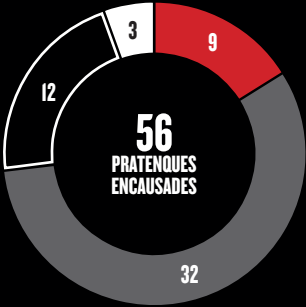
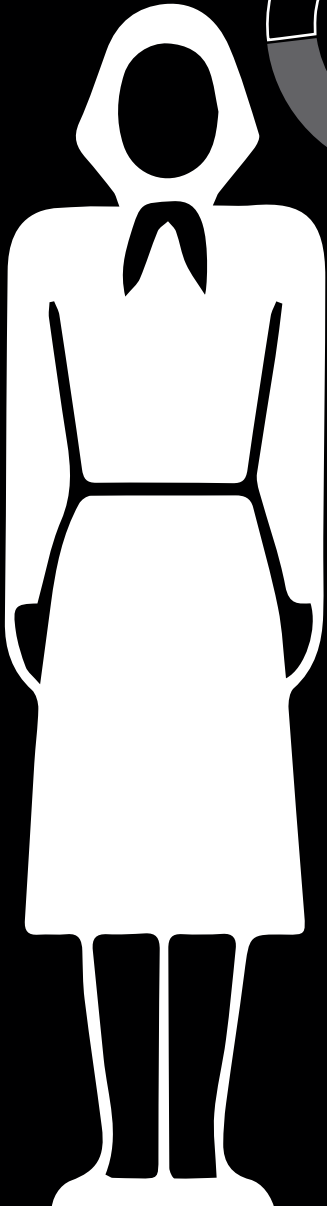

Informes i delacions

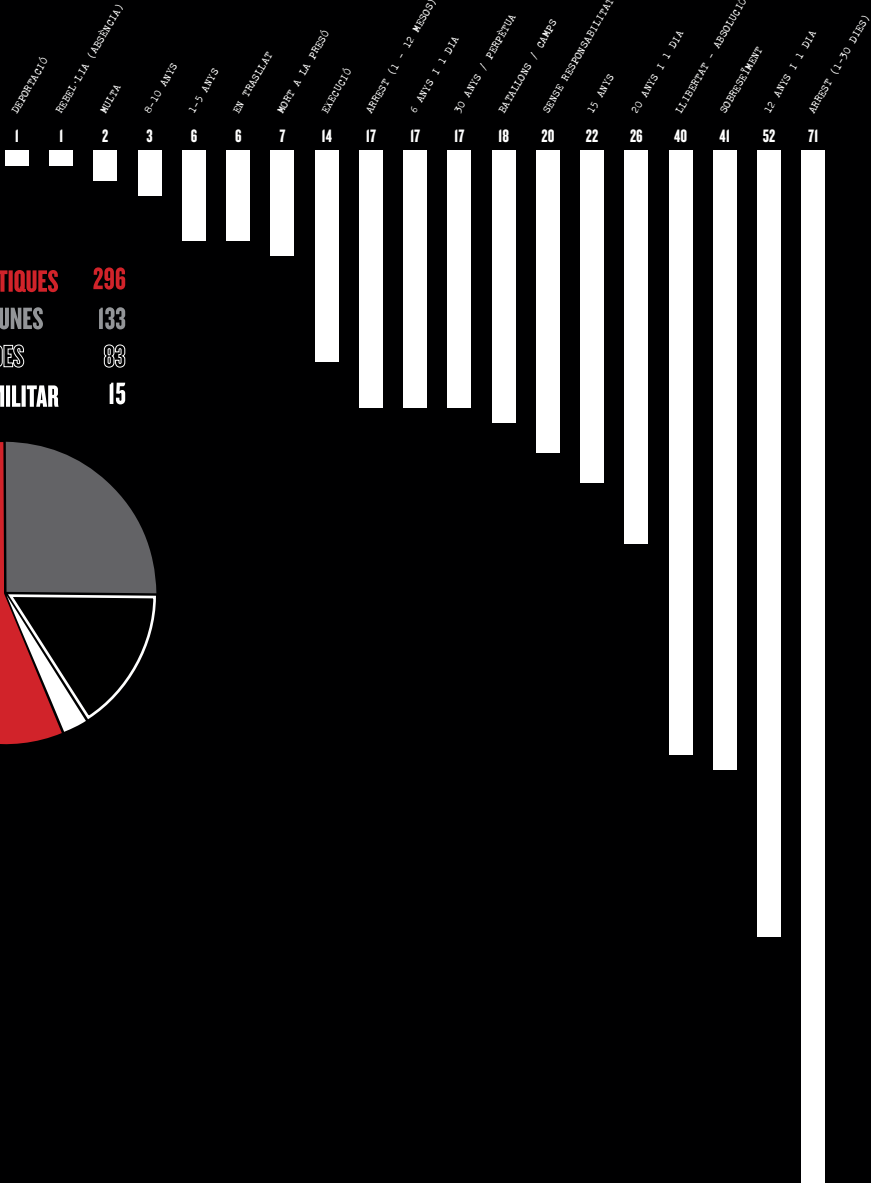
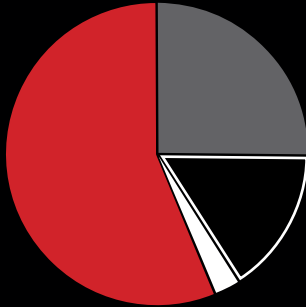
La base de la repressió es troba en l'àmbit local, l'únic lloc des d'on es podia conèixer l'actuació dels acusats i elaborar els càrrecs per classificar-los en els camps de concentració o sustentar les acusacions dels consells de guerra. Més d'un miler de pratencs i pratencques van ser investigats en resposta a la demanda provinent de l'enorme xarxa punitiva del règim o la necessitat d'obtenir un informe favorable per realitzar qualsevol activitat. Els encarregats d'elaborar-los eren l'Alcalde, Guàrdia Civil i Falange, afegint-se en alguns llocs mossos, empresaris o oligarques locals, disposant d'agents i serveis d'investigació que recollien la informació entre el veïnat. Per aquest propòsit, les autoritats van fer crides reiterades a practicar la delació, entesa com un deure patriòtic, convertint-se en l'element fonamental per iniciar els processos i disposar de testimonis. Aquests van ser la base acusatòria dels consells, clarament parcials i marcats per l'afany de venjança, amb una presumpció de veracitat en provenir de persones afectes al règim i on l'element probatori es basava en la rumorologia, sense cap mena de garantia de defensa pels acusats.

Gairebé 300 persones del Prat van ser encausades en algun procediment militar. En el 90% dels casos es van derivar responsabilitats, majoritàriament pel delicte de rebel·lió militar. En aquests van participar 388 testimonis, el 88% del Prat. El 62% van testificar només en una causa, prop d'un centenar en ser cridats per les autoritats judicials. Unicament un vuitantena van aportar arguments de defensa o van declarar desconèixer els càrrecs de l'acusació, la majoria van utilitzar la delació per castigar els adversaris polítics. Un grup de 20 homes van convertir-la en una pràctica habitual i testifiquen en el 72% de les causes. Entre aquests, només quatre, acumulen declaracions en més de 100 consells, un terç del total, un d'ells apareix de forma sistemàtica en 41 causes, doblant als altres tres. La principal característica és ser membres de Falange, familiars de víctimes de la rereguarda o tenir càrrecs en els organismes franquistes locals, fets que no tenien per què ser excloents.

CAUSES I SENTÈNCIES AL PRAT

CAUSES POLÍTiques 296
CAUSES COMUNES 133
DESCONEGUES 83
DEPURACIÓ MILITAR 15

L'INFERN DE LES PRESONS

Els testimonis que han transmès les condicions de les presons en la immediata postguerra coincideixen en el relat d'un infern que conculcava els drets més elementals de qui hi entrava. Al seu interior, la penúria que patia la societat a la postguerra es multiplicava. Una gana terrible, unes condicions de salubritat pèssimes en què malalties i epidèmies s'encomanaven sense control, la presència desesperant de plagues d'insectes i rosegadors, un fred a l'hivern i una calor a l'estiu insuportables, una violència generalitzada de pal·lisses i tortures, càstigs per qualsevol motiu en cel·les d'aïllament, una humiliació constant per degradar i "corregir" els interns, i especialment, un amuntegament que va desbordar-les d'una forma mai vista. Aquestes condicions van suposar la mort a les presons d'un mínim de set pràctecs entre 1939 i 1945: Josep Arbonés Florensa, Faust Feu Parellada, Miquel González Fabra, Manel Salinas Gómez, Antoni Torres Aroca, Àngel Val Guillén i Francesc Viñuela Gutiérrez.

Les proporcions d'empresonament que mostren els gràfics constaten fins a quin punt es va superar a la postguerra la capacitat a totes les presons. Com a exemple, en les cel·les de 4 per 2,40 metres de la Model, originàriament pensades per a un individu, es van arribar a allotjar fins a 18 persones en algunes galeries. Davant la magnitud del problema el règim va habilitar diverses presons a Barcelona (Palau de Missions, Montjuïc, Sant Elies i Càner) per tractar d'el·lugar l'estat infrahumà que presentaven i va iniciar una política d'excarceracions de condemnes menors en no poder assumir el cost d'aquell volum penitenciari. Tot i que les condicions de densitat van remetre a partir de finals dels quaranta, les deficiències estructurals i mètodes de coerció disciplinària van mantenir-se fins al final del règim.

25 VEGADES SUPERIOR A LA SEVA CAPACITAT

PRÉSÓ DE SANT FELIU

Julià Alcayaga Bruc / ACED.

SEU DE FALANGE

CASERNA DE LA GUARDIA CIVIL

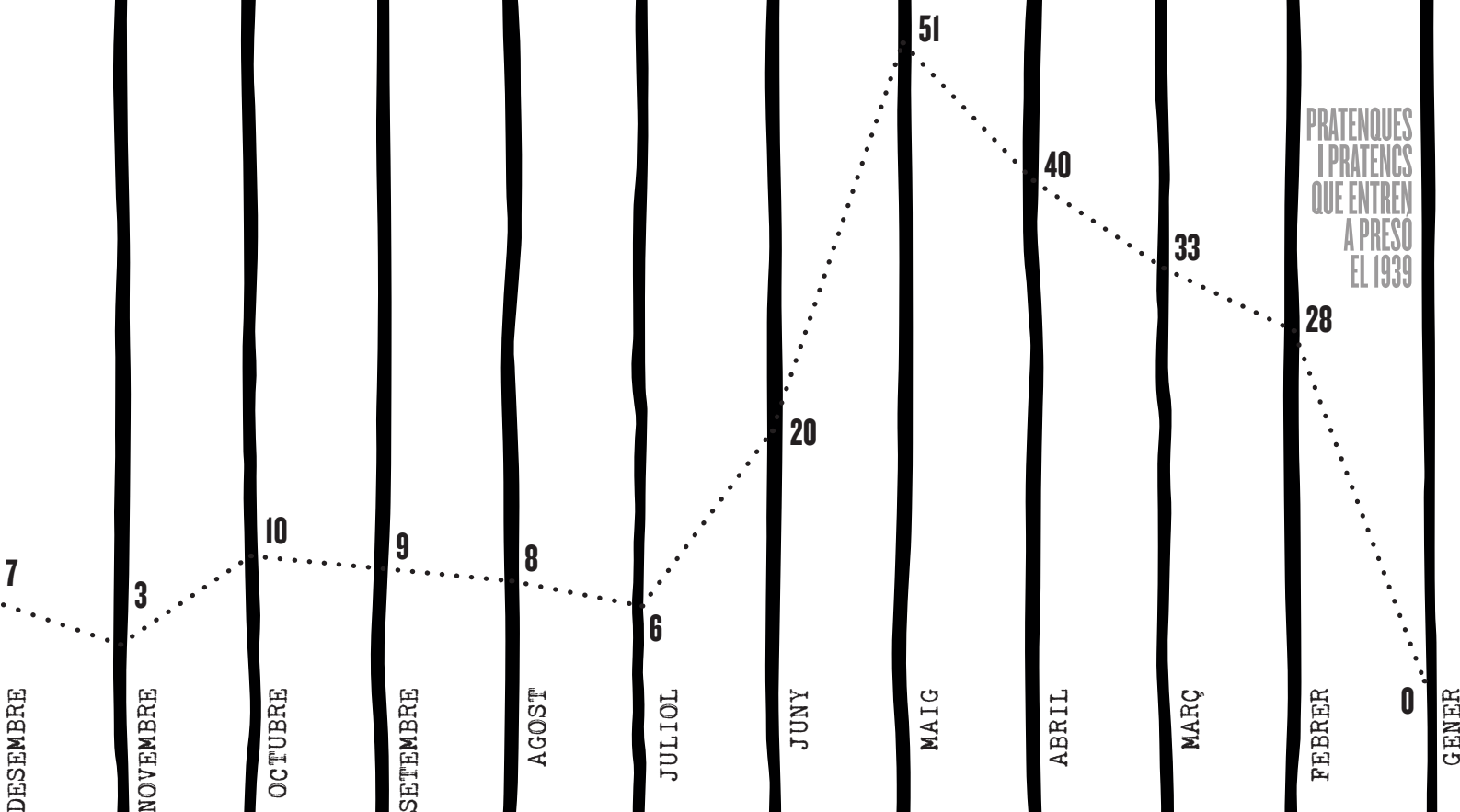

DIPÒSIT DE L'AJUNTAMENT

DIPÒSITS DE DETENCIÓ AL PRAT

El recorregut fins l'empresonament podia transcorre per diversos dipòsits per un nombre indeterminat de dies. Al Prat, històricament aquestes detencions s'havien efectuat a la denominada "presó de l'Ajuntament". L'obertura de la caserna de la guàrdia civil va fer-hi agafar el protagonisme durant la dictadura, tot i que en aquell període es van sumar els locals dels organismes adscrits a la Falange, principalment el de la Rambla. El trasllat des d'aquests a les presons de Barcelona o Sant Feliu, podia comportar el pas per molts altres dipòsits policials, concentrant-se en pocs mesos en la prefectura de Via Laietana.

En aquests s'efectuaven els interrogatoris que iniciaven els atestats que podien derivar en l'obertura de causes penals. La pràctica de la tortura per aconseguir inculpacions era sistemàtica, produint en alguns casos la mort dels detinguts o seqüeles irreversibles. Les quantioses denúncies de maltractaments que es faran davant dels jutges no tindran mai cap mena de conseqüència. Per altra banda, van servir per castigar qualsevol mena de delictes, algunes persones podien passar setmanes complint arrestos preventius sense que finalment se'n derivés cap causa ni es produís l'ingrés a la presó.

PRATENQUES I PRATENCs QUE ENTREN A PRESO EL 1939

GARROT VIL

El 2 de març de 1974 a les 9.40 h del matí moria agarrotat a la paqueteria de la presó Model l'anarquista català Salvador Puig Antich amb només 25 anys. La seva execució, junt amb la de l'alemany Heinz Ches a la presó de Tarragona, van ser les darreres efectuades amb aquest mètode a l'Estat. El garrot vil, forma d'execució tradicional utilitzada a dins de les presons pels delictes considerats "infamants", va ser reinstaurat pel règim. El dictador marcava els "enterados" amb l'afegit de "garrote y prensa" per remarcar el seu caràcter exemplaritzant.

Agarrotar significa estrènyer fortament fins a estrangular, funció del collar de ferro que per mitjà d'un cargol accionaven els botxins professionals fins a asfixiar i desnucar els condemnats. El seu ús es va estendre al regne de Castella a partir de la Inquisició. El 1832 el rei Ferran VII commemora l'aniversari de la seva dona amb el decret que l'implantava com a única forma d'aplicar sentències de mort, abolint l'ús de la forca, sota unes preteses finalitats humanitàries que prioritzaven la teòrica rapidesa i el dret de morir assegut. La darrera execució pública a Barcelona, que congregaven milers de persones, es va produir al pati de Corders de l'antiga presó de reina Amàlia el 1893.

PRESONS DE L'ESTAT ESPANYOL

CAPACITAT TOTAL
DESPRESO L'ANY 1970 → 25.000 PLACES
→ 15 PRESOS PER PLACA

PRESÓ DE DONES DE LES CORTS

CAPACITAT TOTAL
DESPRESO L'ANY 1940 → 100 PLACES
→ 17 VEGADES SUPERIOR A LA SEVA CAPACITAT

PRESÓ MODEL DE BARCELONA

CAPACITAT TOTAL
DESPRESO L'ANY 1940 → 100 PLACES
→ 13 VEGADES SUPERIOR A LA SEVA CAPACITAT

PRESÓ DE SANT FELIU

CAPACITAT TOTAL
DESPRESO L'ANY 1940 → 4 PLACES
→ 100 PLACES

PRESÓ DE DONES DE LES CORTS

Col·lecció d'imatges | ARMO

VÍCTIMES

"La acción ha de ser en extremo violenta para reducir lo antes posible al enemigo, que es fuerte y bien organizado. Desde luego serán encarcelados todos los directivos de los partidos políticos, sociedades o sindicatos no afectos al movimiento aplicándoles castigos ejemplares". Aquestes són algunes de les instruccions que el General Emilio Mola, el denominat director del cop, va ordenar als militars sublevats. El mateix 19 de juliol de 1936 insistia: *"Hay que sembrar el terror (...) hay que dar la sensación de dominio eliminando sin escrúpulos ni vacilación a todos los que no piensen como nosotros"*. Des del primer moment els colpistes van aplicar contra el bàndol contrari aquesta violència extrema, planificada i sistemàtica a les zones on van triomfar.

Aquesta eliminació de l'enemic, que va produir durant la guerra un mínim de 125.000 víctimes mortals en la rereguarda franquista i unes 50.000 en la republicana, sense comptar les succeïdes en els fronts de guerra que eleven el cost humà global per sobre del mig milió de persones, es va continuar practicant pels vencedors contra els vençuts un cop aquesta

va acabar. Fins el final de la dictadura, la repressió continuada va sumar-ne unes 50.000 morts i un nombre encara no determinat de víctimes dels nombrosos mecanismes repressius de l'univers punitiu franquista, alguns dels quals encara pendants de quantificar.

La brutal repressió imposada pel règim va afectar milions de persones que durant dècades havien desenvolupat una sèrie d'ideologies, militàncies, conductes, identitats, pràctiques i costums, que el *Nuevo Estado* va tallar de soca-rel, perseguint sistemàticament qualsevol dissidència o comportament considerat "anormal". Si a la postguerra el genèric concepte de *rojo*, amb l'afegit de separatista en el nostre cas, va sintetitzar la imatge d'aquest enemic intern, amb els anys es va anar ampliant a les persones que es van veure forçades per les condicions extremes a cometre petits delictes, a les noves generacions que no havien participat a la guerra i van lluitar contra el règim, als que simplement van expressar el seu descontentament o practicar formes de vida no acceptades socialment.

JULIÁN ACERO TEJEL

Barcelona, 17/01/1910 / 70 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

Julián Acero

FRANCISCO BESGA POZO

Barcelona, 08/01/1910 / 29 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

Francisco Besga

MIQUEL EROLES SORRIBES

Barcelona, 08/01/1910 / 29 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

Miquel Eroles

IGNASI FORTUNY CATALÀ

Barcelona, 08/01/1910 / 29 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

Ignasi Fortuny

JOSEP FRIGOLA AGUILÓ

Barcelona, 08/01/1910 / 29 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

José Frigola

GERMÁN GUTIÉRREZ DE PEDRO

Barcelona, 08/01/1910 / 29 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

Germán Gutiérrez

ANTONIO MARTÍNEZ MARTÍNEZ

Barcelona, 08/01/1910 / 29 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

Antonio Martínez

JOAN NADAL GUÀRDIA

Barcelona, 08/01/1910 / 29 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

Joan Nadal

MOISÈS ORCOL ELIÀ

Barcelona, 08/01/1910 / 29 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

Moisés Orcol

MIQUEL QUILES TORMO

Barcelona, 08/01/1910 / 29 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

Miquel Quiles

JOAN REIXACH PRAT

Barcelona, 08/01/1910 / 29 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

Joan Reixach

FRANCESC SÁNCHEZ COSTA

Barcelona, 08/01/1910 / 29 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

Francesc Sánchez

JUAN SÁNCHEZ MENDIA

Barcelona, 08/01/1910 / 29 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

Juan Sánchez

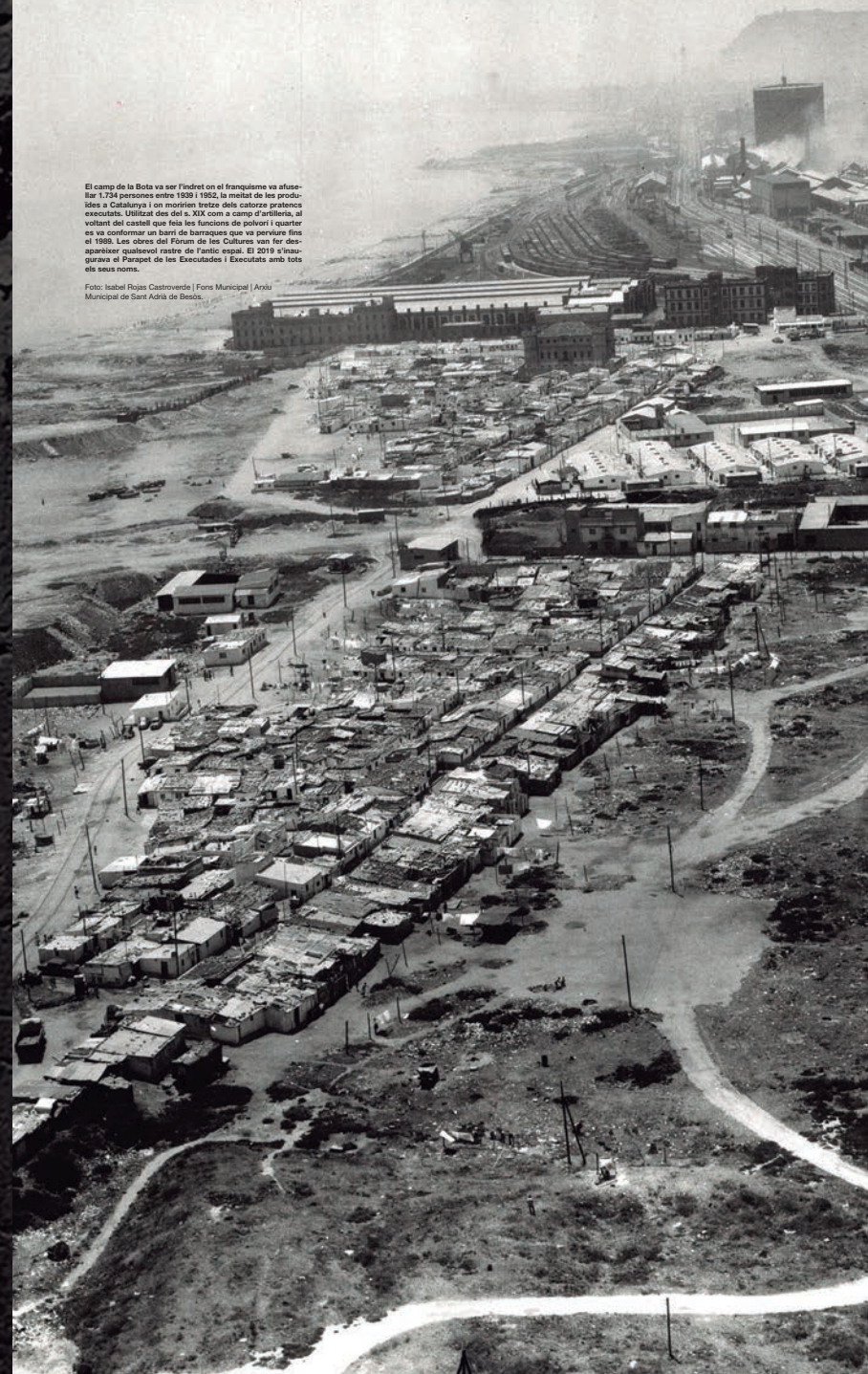
LLUÍS SERRA GIRIBERT

Barcelona, 08/01/1910 / 29 anys
 Dada: Josep Tejel / Del s'armes legals
 D'origen de Barcelona
 Filiació: 07-04-1931
 Detenció: 11/01/39
 Sentència: 11/01/39
 Execució: 11/01/39

Lluís Serra

PRATENCS EXECUTATS

El camp de la Bota va ser l'indret on el franquisme va afusellar 1.734 persones entre 1939 i 1952, la meitat de les produïdes a Catalunya i on moriren tantes dels catòlics pratenços executats. Utilitzat des del s. XIX com a camp d'artilleria, al voltant del castell que feia les funcions de polvorí i quarter es va conformar un barri de barraques que va perdurar fins el 1989. Les obres del Forum de les Cultures van fer desaparèixer qualsevol rastre de l'antic camp. El 2019 s'inaugura el Parapet de les Executades i Executats amb tots els seus noms.

Foto: Isabel Rojas Castoverde | Fons Municipal | Arxiu Municipal de Sant Adrià de Besòs.

LA REPRESSIÓ CAP A LES DONES

La República va introduir avenços legals que obrien la possibilitat d'una gradual igualtat entre homes i dones. El reconeixement dels drets de les dones com a persones autònomes posava les bases per una emancipació femenina que moltes van començar a exercir. El règim franquista va tallar radicalment qualsevol possibilitat de transformació, restaurant la concepció tradicional de la dona supeditada a la figura masculina. La dona era considerada com un ésser menor d'edat i eternament immadur, sempre necessitada de la figura tutelar d'un baró, sigui marit, pare, o simbòlicament l'estat, per regular i frenar els seus instints i comportaments, essencialment pecaminosos i causa originària de totes les temptacions.

La finalitat vital de les dones era convertir-se en mares i esposes modèliques, seguint els canons de la família tradicional catòlica, on els homes estaven al capdavant i quedaven relegades a una situació de submissió i servei. El seu espai prioritari era el domèstic, l'únic possible per realitzar-se, i a aquesta funció s'encamina la seva educació des de la infància i tota una sèrie de lleis protectores del model familiar: anul·lant els divorcis i matrimonis civils, castigant l'adulteri i d'altres orientacions sexuals, afavorint la maternitat, impedit mesures contraceptives o titllant l'avortament com infanticidi. El *Fuero del Trabajo* de 1939 reafirmava aquest objectiu, afirmant que "liberará a la mujer casada del taller y de la fábrica".

La Societat Femenina de Falange va ser l'organització encarregada d'educar-les en aquest model idealitzat de dona. Especialment a partir de la instauració el maig de 1940 del *Servicio Social*, una aportació de sis mesos al *Nuevo Estado* necessari per exercir certes feines i obtenir algunes titulacions. L'altra gran espai d'enquadrament va estar en les funcions de beneficència a *Auxilio Social* i en les tasques caritatives d'organitzacions religioses.

Foto: Destallada de la Sección Femenina cal camer Ferrán Puig

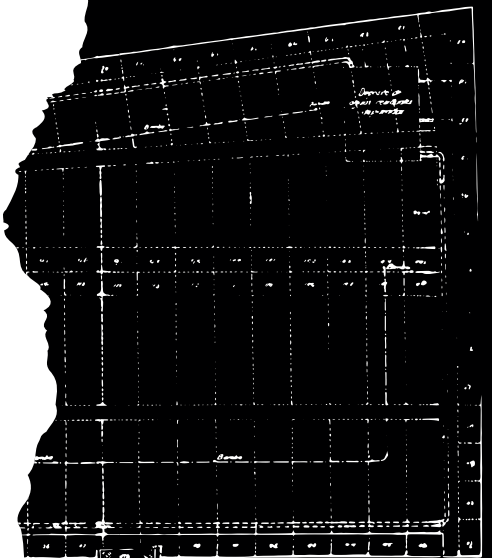
La Colònia Americana: el cas de les dones al Prat

El 24 de novembre de 1941 vint-i-dues veïnes de la Colònia Americana del Prat van entrar a la presó de Les Corts acusades de furt de blat de moro. Aquesta fou la detenció de dones més gran enregistrada a tota la comarca durant el franquisme. La Colònia, ubicada davant de l'actual tanatori, va ser construïda a finals dels vint amb habitatges per famílies obreres cridades per la feina a les indústries i el camp. La precarietat de les construccions, la manca de mesures sanitàries efectuades pel propietari i la condició empobrida dels seus habitants, van suposar la seva progressiva estigmatització i un conflicte amb el consistori des dels inicis.

Durant la postguerra vivien 299 persones en 71 habitatges. La principal característica és que una tercera part estaven encapçalats per dones, en una percentatge que superaven en molts els de qualsevol altra part del Prat. Aquest volum s'explica pel gran nombre de vídues de guerra, solteres o que tenien els companys a la presó i l'exili. La situació d'aquestes dones com a caps de família, en un període de gran incertesa, sense cap feina més que "sus labores" i amb un nombre de descendents mínim de dos infants, va portar-les a robar recurrentment els camps de conreu que envoltaven la colònia. L'Ajuntament, pressional pels propietaris rurals, aprofitaria l'empenyorament massiu per desallotjar definitivament el barri, enderrocar els habitatges i explotar sense contemplacions als seus 200 habitants.

El cas de la colònia és paradigmàtic per comprendre la situació de vulnerabilitat a les que es van veure abocades moltes dones i la repressió que el règim va exercir sobre les classes més desfavorides. En l'empenyorament femení trobem un percentatge molt alt de causes que responen a aquestes tàctiques extremes de supervivència davant els estralls de la guerra, la posterior repressió i la misèria de postguerra, principalment en forma de petits furt, pràctica de l'estraperlo o l'exercici de la prostitució. Per moltes va ser l'única sortida per alimentar les seves famílies més enllà de la humilitat beneficència.

Ficha de la Sección Femenina									
Nº	Nombre	Edad	Estado Civil	Ocupación	Residencia	Fecha de ingreso	Fecha de salida	Observaciones	Assinatura
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									
15									
16									
17									
18									
19									
20									
21									
22									
23									
24									
25									
26									
27									
28									
29									
30									
31									
32									
33									
34									
35									
36									
37									
38									
39									
40									
41									
42									
43									
44									
45									
46									
47									
48									
49									
50									
51									
52									
53									
54									
55									
56									
57									
58									
59									
60									
61									
62									
63									
64									
65									
66									
67									
68									
69									
70									
71									
72									
73									
74									
75									
76									
77									
78									
79									
80									
81									
82									
83									
84									
85									
86									
87									
88									
89									
90									
91									
92									
93									
94									
95									
96									
97									
98									
99									
100									

EL LABERINT DE L'EXILI

Camps de concentració

Entre el 28 de gener i el 10 de febrer de 1939 unes 470.000 persones van exiliar-se per la frontera francesa, sent conduïda la majoria a camps de concentració improvisats a la Catalunya Nord. Els primers i més massificats a Argelers, Sant Cebrià i Barcarès, es reduïren a grans espais rodejats de filerades sobre la sorra de les platges, sense cap protecció contra el clima, la gana i les malalties, i vigilats de forma descaratada per gendarmes i soldats senegalesos. Posteriorment s'obriren d'altres a Gurs, Bram, Ribesaltes, Agde, Vernet, Sèlva, etc. Les condicions deploables, que van generar un mínim de 1.885 víctimes mortals, i la propaganda de clerància de les autoritats franquistes, van motivar el retorn d'uns dos terços dels exiliats, mantenint-se a l'exterior uns 182.000 a finals d'any. En moltes ocasions aquest retorn va obeir a una extradició forçosa i un posterior asfussellament, com exemplifiquen els casos del president Lluís Companys i el sindicalista Joan Peiró.

Camp d'Argelers, febrer 1939. AGPQ

Centres d'acollida

En arribar moltes famílies van ser separades, enviant-se les dones, infants i gent gran a centres d'acollida pels diversos departaments. Un informe del govern francès de març de 1939 les xifrava en unes 170.000. Les condicions de la seva diàspora van ser molt desiguals segons l'espai de destinació i les possibilitats de res- grupament familiar, i en molts casos també van acabar internades en els camps de concentra- ció. Tot i esdevenir una excepció en la realitat de la majoria, un dels centres més simbòlics fou la Maternitat suïssa d'Elna, oberta el desembre de 1939 per acollir a dones embarassades dels camps davant una mortalitat infantil esfereïdora que superava el 90%. Un total de 597 nadons vueren la llum fins l'abril de 1944 quan va ser clausurada pels alemanys.

Hora del àlbum a la Maternitat d'Elna (Michèle François © E. Dolanovic, Vila d'Elna)

Emigració

Una minoria dels refugiats, especialment diri- gents, polítics i intel·lectuals, van aconseguir repatriar-se des de França a d'altres països com Estats Units, Gran Bretanya i l'URSS. El gruix més important va dirigir-se cap a l'Amè- rica Llatina en diverses expedicions navals amb destinació a Mèxic, República Dominicana, Xile, Argentina, Uruguai, Veneçuela i Colòmbia. Entre aquests, Mèxic fou el país més generós, gràcies al compromís amb la República del president Lázaro Cárdenas, acollint-ne uns 21.750 re- fugiats dels 35.000 que van poder emprendre l'emigració des de França.

Arribada del Sina a Veracruz el juny de 1939 (AGN, Mèx)

Companyies de treballadors

El 12 d'abril de 1939 el govern Daladier crea les Companyies de Treballadors Estrangers (CTE), on podien acollir-se els exiliats d'entre 20 i 40 anys en prestacions de treball equivalent al servei militar dels francesos, convertint-se en obligatòries a l'inici de la guerra. Els primers contingents van treballar en unes condicions duríssimes reforçant la Línia Maginot i la fron- tera italiana, arribant a incorporar a uns 65.000 exiliats en prop de 400 companyies militars i 40.000 més en feines agrícoles i industrials. Després de l'armistici amb l'exèrcit nazi, el govern de Vichy les transforma en els Grups de Treballadors Estrangers (GTE), on s'integren refugiats d'entre 18 i 55 anys. L'ocupació total dels alemanys les asimila dins l'Organització Todt, on uns 26.000 refugiats continuaren tre- ballant en territori francès mentre que d'altres 40.000 van ser deportats a Alemanya.

Grup de treballadors repatriats a Argelers el 1942

Legió estrangera

El règim col·laboracionista de Vichy va obligar als republicans a escollir entre ingressar a les GTE, ser deportats a Espanya o formar part de l'exèrcit dins de la Legió estrangera o als Regiments de Marxa de Voluntaris Estrangers (RMVE). Uns 6.000 refugiats escolliren aquesta darrera opció, sent enviats a primera línia del front i en expedicions a Noruega i Algèria. En aquesta darrera, van prendre contacte amb 12.000 refugiats que es trobaven des de la retirada internats en els camps del Magreb i s'agruparen dins les tropes de la França Lliure, organitzades a l'exterior per Charles de Gaulle. D'entre els nombrosos regiments d'exiliats que van combatre en els molts diversos fronts de la Segona Guerra Mundial, alguns ingressaren als grups guerrillers de l'interior. El 1945, en retun- bular des de França, van desembarcar a Normandia i enquadrats en l'exèrcit nord-americà són els primers en allibe- rar París amb tancs nomenats com les batalles de la guerra espanyola.

Defensa de La Hogue pels Camps Elise el 25 d'agost de 1944

Camps d'extermini

L'armistici del 22 de juny de 1940 va establir les condicions d'ocupació alemanya de França en dues zones, establint-se el novembre de 1942 a tot el país. L'agost de 1940 centenars d'exiliats combatents van començar a ingressar a Maut- hausen des dels camps de presoners. El 24 d'agost un tren amb 927 refugiats republicans surt d'Angulema amb la mateixa destinació, el primer en deportar civils a un camp d'exter- mini. La majoria de víctimes van arribar abans de l'abril de 1941, concentrant-se el gruix dels homes a Gusen, subcamp de Mauthausen, i de les dones a Ravensbrück. Un mínim de 19.328 exiliats republicans van ser víctimes dels camps d'extermini, 5.185 van ser assassinats i només 3.809 van sobreviure, constituint-se més de 300 desapareguts. Entre les víctimes mortals tro- ben nou pratenços: Manel Arnau Tarregá, Pere Balaguer Barberà, Francisco Campos Izquierdo, Francisco Cortés Borrás, José Cortés García, Pere Gras Reverter, Joan Panisello Concep- ció, Victorino Sospedra Llich i Manuel Valero Villegasa. El 5 de maig de 1945 una divisió nord-americana arriba a Mauthausen, immorta- litzant-se la rebuda dels antifeixistes espanyols.

Morters de l'alliberament de Mauthausen

Guerrilla-maquis

El triomf del cop suposa la fugida a zones muntanyoses de molts perseguits i l'inici de les primeres accions guerrilleres. En la postguerra, el primer grup en organitzar-se fou la Federació de Guerrilles de Lleó-Gallícia el 1942, apareixent després l'AGLA (Llevant-Argó) i l'Agrupació del Centre-Sud. Paral·lelament, els refugiats a França foren decisius en la creació dels primers grups armats contra la invasió nazi, agrupant-se el 1944 amb els maquis de la Resis- tència a les Forces Franceses de l'interior (FFI), com Agrupació de Guerrillers Espanyols (AGE) amb uns 9.000 efectius. Esperant-se en una invasió aliada d'Espanya van impulsar el tra- cassat intent de la Vall d'Aran l'octubre de 1944. Desarmats per De Gaulle alguns ingressaren als grups guerrillers de l'interior. El 1945, en retun- bular el PCE a la lluita armada, el protagonisme passà als grups anarquistes, en una lluita cada cop més reduïda a Catalunya, que culminà amb les morts de Quico Sabat el 1960 i Ramon Vila Garacremada el 1963. El balanç és d'uns 2.000 guerrillers morts i 3.000 delinqüents amb prop de 18.000 persones encausades.

Membres de la 35 Brigada de la UNE que envia la Vall d'Aran i Heróld de Madrid

Camps de concentració

Creats a l'inici de la guerra com centres de detenció extrajudicial per classificar presoners i evallts republicans, posteriorment ingressen els retornats de l'exili. En base als informes de les poblacions d'origen, eren classificats com afectes, desafectes i indiferents amb les lletres A, B, C i D, afegint-se després els afectes dub- tosos (Ad). Els afectes (A) durant la guerra van ser incorporats a l'exèrcit franquista i alliberats un cop acabada els diferents o sense infor- mació s'enviaren a Batallons de Treballadors (B i Ad), i els desafectes o indiferents amb causes pendents (C-D) conduïts a les presons d'origen per respondre davant els tribunals. El nombre de camps a l'estat oscil·la entre els 180 i 300 amb un volum d'entre 500.000 i 700.000 interns. El seu tancament es va produir a finals de 1959, exceptuant el de Miranda de Ebro actiu fins el 1947, sent reconvertis en batallons de treba- lladors i colònies penitenciàries.

Presoners conduïts als camps des del front de Madrid (1937)

Batallons de treballadors

Concebuts com a unitats de treball per fer pro- ductius els presoners dels camps: no sentenci- ats, indiferents o dubtosos, gradualment es van utilitzar com a castig en el compliment d'algunes sentències. A finals de 1940 desapareixen, calculant-se en un nombre aproximat de 90.000 els interns destacats en uns 200 batallons. Molts es transformen en Colònies Penitencia- ries i Batallons Disciplinaris de Soldats Treba- lladors (BDST), uns batallons específics pels reclusos considerats desafectes de les lleves de 1936 a 1941, als quals se'ls va obligar a repetir el servei militar. Els BDST van funcionar fins el 1942, excepte en el cas dels destinats a soldats que havien estat penats que perviuen fins el 1948. Al Prat, un mínim de tres batallons de treballadors van participar en les obres de re- construcció dels ponts sobre el riu i l'aeròdrom.

Treballadors d'un batalló en les obres de reconstrucció dels ponts

Colònies i destacaments

El setembre de 1939 es crea el Servicio de Co- lonias Penales Militarizadas (SCPM), depenent del Patronato de Redención de Penas por el Trabajo. Aquests organismes es van crear per convertir en productius els presos sentenciats i regular la redempció de part de la pena segons els dies treballats. Reorganitzats com departa- ments penals, arriben l'any 1943 a la màxima activitat amb prop de 16.000 treballadors, man- tenint-se en funcionament fins el 1970. Aquest sistema de treball forçós en règim de semi- clausivut es va dedicar a grans obres públiques i privades en tota mena de construccions: hidràuliques, d'habitatges, vies fèrries, ponts i carreteres, aportant grans beneficis econòmics al règim i a nombroses empreses de gran reïm a l'actualitat.

Destacament penal a les Mines d'Almadén (Ciudad Real) (arxivat@icm)

Condicional i desterraments

La sortida de les presons no significava allibe- rar-se de la custòdia que diversos organismes continuaven exercint sobre les persones de- purades havien d'informar sobre la seva actuació en el període republicà i avalar la seva afeció al règim. La legislació va obligar que els funci- onaris públics i diversos oficis col·legiats fossin depurats, constituint-se tribunals propis, en al- guns casos militars, encarregats de revisar les declaracions individuals i establir la readmissió o l'obertura d'expedients sancionadors. Aques- tes sancions passaven per l'expulsió, trasllat, inhabilitació o suspensió temporal, podent-se derivar causes penals o incautacions de béns. La majoria d'empreses van iniciar, per iniciativa prò- pia, processos interns de depuració dels treba- lladors, com va succeir a la Papelera i La Seda.

Certificat d'inspecció a seguir amb el règim de llibertat condicional (ATM7)

Patronato protecció a la mujer

Creat el 1941 per "redimir a la mujer caída y pro- teger a aquella que está en peligro de caer", va evolucionar cap a un arbitratx sistema d'interna- ment fentment amb una xarxa d'establiments equi- parable a les presons: preventoris, reformatoris, maternitats, albergs, cases de caritat, tallers, colònies, convents i manicomis. L'ingrés, no regulat gairebé mai per tribunals, estava a criteri de les vigilants, policies o familiars, per causes molt diverses relacionades amb el compor- tament, ideologia, moralitat, etc. Nenes i dones d'entre 12 i 25 anys, eren classificades en un examen ginecològic als Centres d'Observació, destinant-les segons el resultat a un règim de prevenció, rehabilitació o vigilància. El Patronat va funcionar fins el 1986, patint-lo un nombre de dones encara indeterminat, sent una de les princi- pals vies del robatori de milers de nens donats en adopció a famílies franquistes.

Preses Espanyols de Regeneració (Reforma de Castells de Dèpues, Toledo, 1941) (ATM7)

Depuració

Procés d'investigació dels treballadors per po- der continuar exercint la feina. S'iniciava a partir d'una declaració jurada on les persones depu- rades havien d'informar sobre la seva actuació en el període republicà i avalar la seva afeció al règim. La legislació va obligar que els funci- onaris públics i diversos oficis col·legiats fossin depurats, constituint-se tribunals propis, en al- guns casos militars, encarregats de revisar les declaracions individuals i establir la readmissió o l'obertura d'expedients sancionadors. Aques- tes sancions passaven per l'expulsió, trasllat, inhabilitació o suspensió temporal, podent-se derivar causes penals o incautacions de béns. La majoria d'empreses van iniciar, per iniciativa prò- pia, processos interns de depuració dels treba- lladors, com va succeir a la Papelera i La Seda.

Bidi del procés de depuració de la metlles Dolores Carrallina (ATM7)

	total	morts
Informats-Investigats	1.123	
Consells de guerra	266	14
Presons	480	7
Camps de concentració	241	1
Batallons de Treballadors	88	
Colònies i destacaments	49	
Desterraments	25	
Depuracions	45	
Camps d'extermini	13	9
Exili	[1.372]	
Patronato de la mujer	?	

Recopilació de víctimes documentades a fora municipal, comarcals, judicials, penitenciaris i militars. El nombre de víctimes no és acumulatiu, una mateixa persona pot compartir diversos mecanismes repressius. El seu nombre és de mínims i en constant revisió. El futur accés a fonts policials i del règim concentracionari, així com en períodes cronològics de les anteriors no permeten per a la legítima, augmentar les xifres. En el cas del total el nombre és estimatiu de nàvis, en base a comparatives padronals que caldrà contrastar amb fonts específiques on el futur. Els annex centrals del Patronato de la Mujer es donen per desapareguts, conservant-se únicament els d'algunes juntes provincials.

VÍCTIMES DEL PRAT

AMNÈSIA

El franquisme va construir la seva memòria en base a manipular i esborrar la memòria dels vençuts. Mentre glorificava els seus “caídos” va negar i invisibilitzar les víctimes que va produir, atorgant beneficis a unes famílies mentre imposava el silenci a les altres. Davant la devastació per la derrota, els traumàtics càstigs soferts i l'amenaça de recaure en una repressió implacable, els vençuts van haver de callar com a tàctica de supervivència. Aquest silenci, perllongat durant dècades, va tallar la transmissió de moltes memòries familiars, generant un enorme desconeixement sobre el patiment dels progenitors i una recurrent tendència a no voler parlar-ne. El relat que ens ha arribat sobre la repressió parteix d'aquesta mutilació originària del testimoni de la majoria de les seves víctimes.

Per altra banda, aquella repressió sistemàtica va sortir indemne de la transició. Les prerrogatives instaurades per evitar qualsevol responsabilitat, exemplificades en la Llei d'Amnistia de 1977, van acabar emparant-la i deixant sense qüestionar la versió oficial que l'havia justificada. Invocant l'esperit d'una suposada “reconciliació” es va establir un nou silenci que va afectar l'àmbit educatiu, el relat als circuits culturals de masses i l'accés a les fonts que la constataren. Molts documents van ser destruïts i arxius

fonamentals van estar tancats durant dècades a la investigació, mantenint-se encara avui inaccessibles els d'alguns aparells essencials de la repressió. Quatre dècades de franquisme i altres tantes de democràcies amnèsiques han condicionat totalment el marc de la memòria històrica.

Aquest desequilibri ha facilitat l'adopció de tòpics, tergiversacions i directament falsedats, provinents de l'única versió que durant dècades va difondre el règim i la manca d'impugnació institucional quan pertocava. Els limitats avenços legals han resultat insuficients amb una Llei de Memòria Històrica que no es va atrevir a emprendre les mesures més elementals. El desconeixement sobre el franquisme i la seva banalització són el pitjor antídoto contra una extrema dreta cada cop més desacomplexada. Durant dècades, en l'àmbit educatiu, històric i de la recerca, s'ha avançat de forma rigorosa en el coneixement de la dictadura. Familiars i organitzacions memorialistes han posat rostre a les víctimes mentre lluiten per recuperar-los de les fosses i exigeixen justícia amb l'anul·lació de les sentències. L'esperança continua dipositada en les persones convençudes que des de l'amnèsia no es construeixen societats plenament democràtiques i que les víctimes de qualsevol dictadura mereixen veritat, justícia i reparació.

TÒPICS O VERITATS?

LA MODÈLICA
TRANSICIÓ

RECONCILIACIÓ

REMOURE FERIDES
DEL PASSAT

MIRAR CAP
AL FUTUR

EL PACTE
DE L'OBLIT

IMPUNITAT

FERIDES OBERTES
EN EL PRESENT

NO OBLIDAR
EL PASSAT

Arguments històrics

Període d'alta conflictivitat social
amb centenars de víctimes

Procés dirigit amb consensos forçats
i renúncies desiguals

Pacte constitucional com únic origen
de la legitimitat democràtica

Acord polític per obviar la República
i no fiscalitzar el franquisme

Els processos de reconciliació
comporten veritat, justícia i reparació

La Llei d'Amnistia va perdonar
els delictes comesos pel franquisme

Cap persona ha estat mai jutjada
pels crims de la dictadura

L'impossibilitat d'investigar-los
ha afectat l'accés a les fonts

L'anàlisi històrica ha d'abstindre's
dels aspectes més subjectius

Rigorositat i objectivitat no suposen
neutralitat davant els conflictes

El testimoni de les víctimes
és fonamental però no és l'únic

Constatació de milers de fosses
no exhumades per tot el territori

Rememorar el passat és comú
a totes les societats i individus

Seleccionar només uns fets
comporta relats interessats i irrealis

La història es fonamenta
en l'anàlisi del passat

Estudia el passat per entendre
el present i poder canviar el futur

El general Franco i el príncep Juan Carlos de Borbó en el XXXè Desfile de la Victoria a Madrid. Un mes i mig després, el 22 de juliol de 1969, el dictador el va nomenar com a successor.

PASSAR PÀGINA

REVENJA

ELS DOS BÀNDOLS
VAN FER
BARBARITATS

LA GUERRA
ERA INEVITABLE

LES DUES
ESPANYES

ABANS CAL
LLEGIR-LES

JUSTÍCIA

UNS NOMÉS
ES DEFENSAVEN

LA GUERRA VA
SER PROVOCADA

LES DUES
ESPANYES

La història no consisteix en passar pàgines sinó en revisar-les

Gran avenç dels estudis històrics en el coneixement del període

La poca capacitat d'arribar a la societat planteja una autocrítica

Durant anys l'estudi escolar del franquisme ha passat massa pàgines

Els tribunals franquistes impartiren una justícia basada en la venjança

Les sentències d'aquells tribunals no han estat anul·lades

Cap demanda interposada pels crims del franquisme ha prosperat

Les víctimes no han estat igualment reconegudes ni reparades

En un conflicte bèl·lic la violència és exercida per qualsevol bàndol

La violència mostra diferències substancials que cal analitzar

Només unes violències van ser castigades i sense garanties judicials

Entre 1939-1975 la violència no es pot sustentar en cap altre bàndol

La guerra l'origina un cop militar contra un govern legítim

Els governs republicans no eren revolucionaris i sufocaren tots els intents

La revolució esclata per les condicions generades pel cop militar

El règim va justificar-se en acusacions irrealistes i fets provocats pel seu cop

Tot i enfrontar-se dos bàndols, la realitat era molt més complexa

Els nivells de responsabilitat mai són equiparables ni generalitzables

El conflicte entre classes privilegiades i desposseïdes és universal

No existeix una "genètica caïnita" dels espanyols per barallar-se

FOSES COMUNES

L'octubre del 2000 es produeix la primera exhumació amb mètodes forenses d'una fossa comuna de tretze veïns republicans executats a Priaranza del Bierzo (Lleó). La demanda d'ajuda que van rebre els seus impulsors de centenars de familiars de desapareguts, comportà la creació de l'Associació per a la Recuperació de la Memòria Històrica (ARMH) i la visibilització d'una colpidora realitat silenciada que ha arribat a ser denunciada davant de l'ONU.

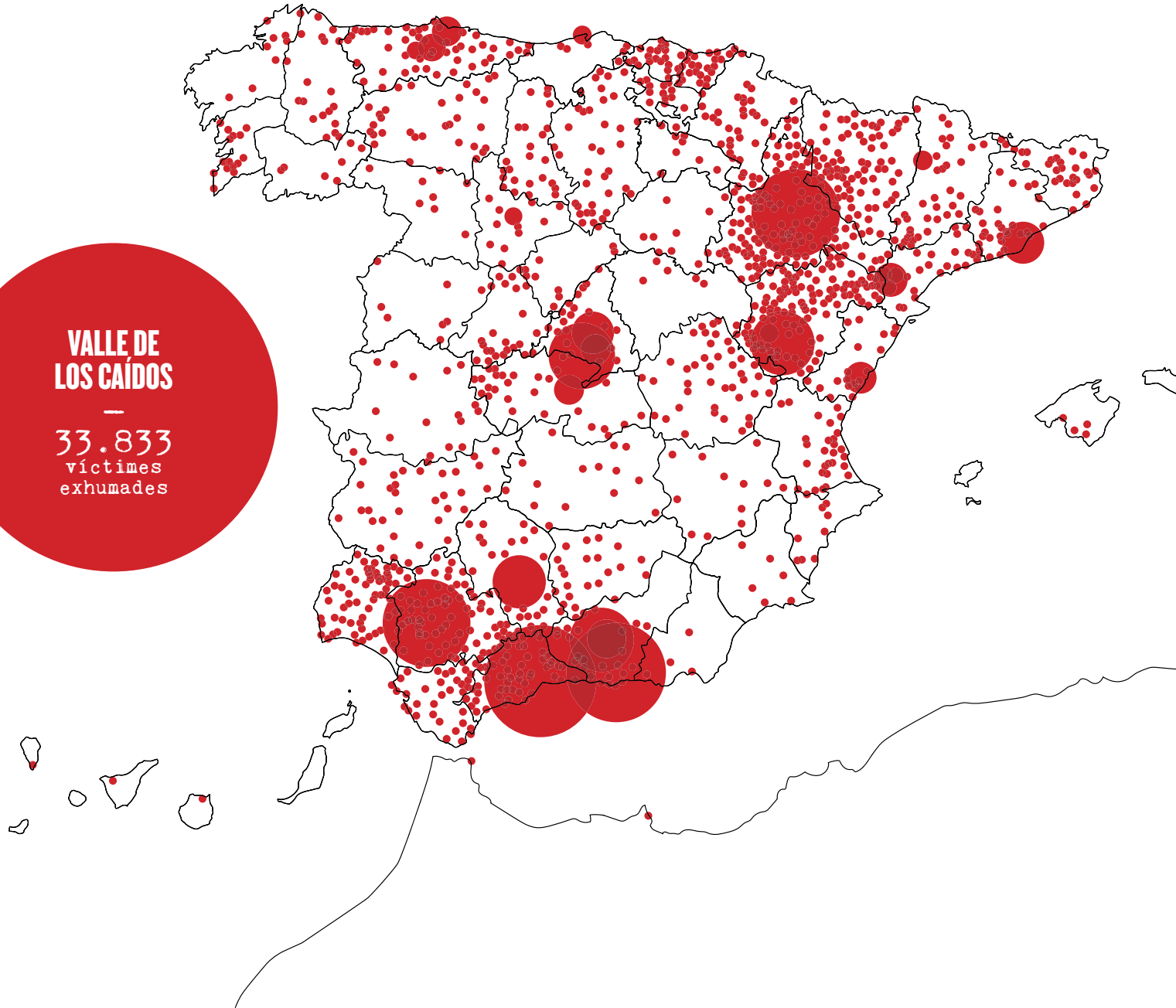
Les darreres dades recollides, de l'any 2019, informen que des de l'any 2000 s'han exhumat 785 fosses, de les que s'han recuperat 9.699 individus. Espanya és un dels Estats del món amb més desaparicions forçades que no han estat investigades. A Catalunya, les xifres aportades fa pocs mesos per la Direcció de Memòria Democràtica de la Generalitat, eleven a més de 500 el nombre de fosses existents amb un nombre aproximat de 6.000 desapareguts.

Com Catalunya, altres territoris de l'Estat han publicat normatives diverses per exhumar fosses, atès que cap govern estatal s'ha decidit a emprendre una política activa en aquesta qüestió, més enllà de les subvencions atorgades a associacions perquè siguin aquestes les que les realitzin. La Llei de Memòria Històrica de 2007 no va donar protecció legal a les exhumacions ni va assumir-les com un deure institucional. Com recorden diverses resolucions de Nacions Unides i entitats com Amnistia Internacional, aquesta no és una qüestió on els estats puguin inhibir-se.

Font mapa: Desmemoria.eldiario.es/mapa-fosas | Autoria fotografia fossa: Mario Modesto Mata

VALLE DE
LOS CAÍDOS

—
33.833
víctimes
exhumades

1995

1985

1975

Una cuarta vez, después de 44 años, la lista anónima de tres
criminales estadounidenses, víctimas de la impunidad norteamericana,
se abanderó el 21 de octubre de 2006, tras el silencio milite-
rario de desmemoria y del lugar al nacimiento de la
Resistencia para la recuperación de la Memoria Histórica In-
tegral y la tragedia deben formar parte de nuestra memoria.

Primerano del Norte, 21 de octubre de 2006

16/10/98 | Xile
Ordre de detenció
contra Augusto Pinochet
i arrest a Londres

25/04/90 | Xile
Creació de la *Comisión de Verdad y Reconciliación* per esclarir els crims de la dictadura xilena

07/10/89 | Argentina
Primer dels sis decrets d'indult
de Menem beneficiant 1.200
civils i militars de la dictadura

APARICION CON VIDA
Mártires de Plaza de Mayo

05/12/86 | Argentina
Ley de Punto Final de
prescripció dels delictes
de la dictadura

04/06/87 | Argentina
Ley de Obediencia Debida
exculpant els militars
subordinats de la dictadura

15/12/83 | Argentina
Creació de la CONADEP
per jutjar els responsables
de la dictadura a Argentina

09/12/85 | Argentina
Sentència de cadena perpètua al dictador
Videla en el Judici de les Junes

15/12/83 | Argentina
Creació de la CONADEP
per jutjar els responsables
de la dictadura a Argentina

15/06/77 Ordre de destrucció
de la documentació de FET-JONS
i Movimiento Nacional

15/11/77 Llei d'Amnistia perdonant els delictes d'agents franquistes "contra l'exercici dels drets de les persones"

13/12/79 | Alemanya
Fundació del Centre sobre el Nacional-socialisme de Colònia (NS-DOK) (Alemanya) en commemoració de les víctimes

Catalunya

Estat

espanyol

Àmbit
internacional

LA LLUITA PER LA MEMÒRIA

2020

2015

2010

2005

03/07/13 El Pie canvia el nom de tres carrers d'alcaldes franquistes dels set demanats en la mobilitat popular de 2009

08/09/15 El Govern de la Generalitat declara el 15 d'octubre Dia Nacional en memòria de les víctimes del franquisme

25/01/09 Homenatge a les víctimes del franquisme a la plaça de la Vila organitzat per la Plataforma Ebborem el l'oubrem
04/03/09 Aproximació al Pie de la mobilitat popular per la retirada de la simbologia i els noms de carrers franquistes
21/07/10 Acte d'homenatge als represaliats de la Guerra Civil i el franquisme al Teatre Modern, organitzat pel Memorial Democràtic i l'Ajuntament del Prat
03/05/10 L'Ajuntament del Prat retira les plaques del Ministerio de Vivienda amb els símbols de Falange

12/01/05 Exposició El camp de la Bota, de Francesc Albaladejo, amb un apartat sobre les víctimes prafanques del franquisme i els camps nazis

04/07/17 Llei de reparació jurídica de la Generalitat anul·lant les sentències dels tribunals franquistes

08/09/15 El Govern de la Generalitat declara el 15 d'octubre Dia Nacional en memòria de les víctimes del franquisme

15/10/09 Primer homenatge de la Generalitat a les víctimes del franquisme al Palau Sant Jordi
31/01/08 Primer retorn parcial dels "Papers de Salamanca" confiscats en l'ocupació franquista
30/06/09 Aproximació de la Llei sobre la identificació de persones desaparegudes i dignificació de fosses de Catalunya
01/11/07 Llei de creació del Memorial Democràtic de Catalunya de la Generalitat

18/07/05 Informe d'Amnistia Internacional demanant reconeixement a les víctimes del franquisme

24/10/19 Exhumació del cadàver del dictador Franco del Valle de los Caídos
15/09/20 Presentació de l'avantprojecte de la nova Llei de Memòria Històrica

02/07/14 Informe del Grup de desaparicions forçades de l'ONU demanant mesures urgents per la recerca dels desapareguts
10/02/12 L'Alt Comissariat de Nacions Unides demana la derogació de la Llei d'amnistia de 1977
28/08/14 Informe del relator de l'ONU denunciant la Llei d'amnistia i la inacció de l'estat en reparar les víctimes del franquisme

14/04/10 Inici de la Querrel·la Argentina per investigar els crims del franquisme
05/01/09 El Comitè de Drets humans de l'ONU amonesta l'estat per l'ús de la Llei d'amnistia contra delictes de lesa humanitat
14/10/10 El CGPJ suspèn el jutge Garçon per la investigació contra els crims del franquisme
16/10/08 El jutge Garçon assumeix les competències per investigar les denúncies dels familiars de les víctimes

20/11/02 Primera i única condemna al franquisme de tots els grups del Congrés

05/04/17 | Colòmbia
Creació de la Comissió de la Veritat pel dret de les víctimes del conflicte armat

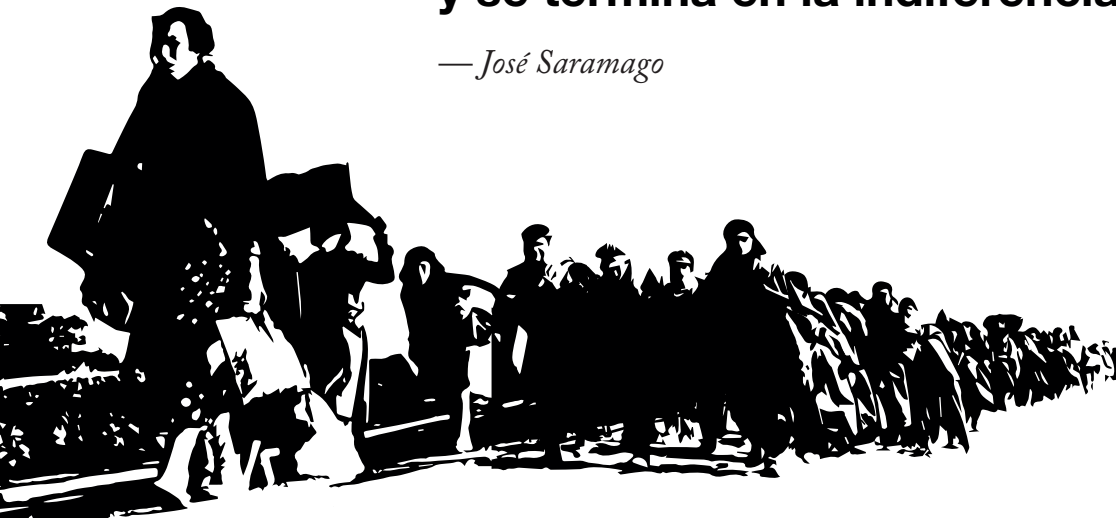
30/04/15 | Alemanya
Fundació del Centre sobre el Nacionalsocialisme de Múnic
19/05/11 | Argentina
Inauguració del Museu Sítio de Memòria Esma a l'antiga Escola de Mecànica de l'Armada de Buenos Aires
04/07/15 | Xile
Inauguració de la gradeta de la dignitat a l'Estadi Nacional de Santiago. Monument Nacional des de 2003, en homenatge a les víctimes del camp de concentració

11/01/10 | Xile
Inauguració del Museu de la Memòria i los Derechos Humanos de Santiago de Chile
06/07/08 El Parlament Europeu condemna el cop militar franquista

14/06/05 | Argentina
El Congrés d'Argentina deroga les lleis de Punto Final i Obediència debida
26/09/03 | Xile
Creació de la Comissió sobre Prisió Política y Tortura durant la dictadura
24/08/04 | França
Primer homenatge a La Nueva en l'aniversari de l'alliberament de París

“Hay que recuperar, mantener y transmitir la memoria histórica, porque se empieza por el olvido y se termina en la indiferencia.”

— José Saramago

MEMÒRIA

EL PRAT 1939

La repressió franquista

Del 14 d'abril al 31 d'octubre

COMISSARIAT, GUIÓ I TEXTOS

Joan Montblanc Lasaga

DISSENY EXPOSITIU I GRÀFIC

Júlia Valldolix Tarrés

Producció

Rètols Alarcón

Muntatge

Xavier Mateo Fabró

Organització

Anxiu Municipal del Prat de Llobregat

Agraïments

Laita Arañó Vega, Jordi Gibert Rebull, Jordi Ramos Ruiz, Joan Ignasi Salcedo del Moral, Queralt Solé Barjau, Núria Trilla Ibern.

Regidoria de Memòria Històrica. Ajuntament del Prat

Ajuntament del
Prat de Llobregat

Amb el suport de:

Diputació
Barcelona

Àrea de Cultura

FOTOGRAFIES I DOCUMENTS

Anxiu Municipal del Prat: Fons AMEP, Fons La Seda de Barcelona, Fons L'Abans, Fons Jaume Codina, Fons Josep Monés i Amat, Fons Arturo Goni, Fons Jordi Rull, Fons Màrius Vilà; Fons personals: Lluís Serra, família Fortuny, família Martínez, família Nadal, família Peralta i família Reixach | Anxiu Municipal de Sant Adrià de Besòs "Isabel Rojas Castroverde" | Anxiu Municipal Contemporani de Barcelona (AMCB) | Anxiu Municipal del Districte de Les Corts (AMDC) | Anxiu Fotogràfic de Barcelona (AFB) | Anxiu Comarcal del Baix Llobregat (ACBL) | Anxiu Comarcal de l'Alt Penedès (ACAP) | Anxiu Departamental dels Pirineus Orientals (ADPO) | Anxiu Tribunal Militar Tercer, Barcelona (ATMT3) | CRAI, Biblioteca Pavelló de la República | Archivo General de la Nación, México (AGN) | Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (IGGC) | Biblioteca Nacional de España (BNE) | El Mundo Gráfico (BNE) | La Vanguardia. Hemeroteca digital | Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) | Wikimedia Commons

OBJECTES

Col·lecció de l'Ajuntament del Prat

ENTREVISTES

Aurora Cortés García, Àngel Cortés García, Carmen Cortés García, Josefa Fortuny Aycart, Assumpció Nadal Ariño, Maria Peralta Acero, Miquel Reixach Blanquer, Montserrat Reixach Blanquer, Agustina Vives Borràs